

МЕДИЧНА КАДЕМІЯ

№ 20 (421)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
26 жовтня 2016 року

ВІДМІННИКИ НАВЧАННЯ

..... КОНТАКТИ

РЕКТОР ТДМУ ОТРИМАВ ЗОЛОТУ ВІДЗНАКУ ВИЩОЇ ШКОЛИ ІМЕНІ ПАПИ ІОАННА-ПАВЛА II У БІЛІЙ ПІДЛЯСЦІ (ПОЛЬЩА)

У постійних партнерів і добрих друзів ТДМУ Вищої школи імені Папи Іоанна Павла II в Білій Підлясці (Республіка Польща) 16 жовтня відбулися урочистості з нагоди початку нового навчального року. У цьому заході на запрошен-

на Павла II», яка надається тим, хто зробив великий внесок у розвиток цього закладу та підняття його престижу.

Нагадаємо, що впродовж тривалого часу Тернопільський державний медичний університет тісно співпрацює з

польськими колегами, втілюючи спільні науково-дослідницькі проекти. Зокрема, успішно втілено в життя такі проекти, як «Активність фізична і режим харчування залежно від стилю життя студентів медичного університету в м. Тернополі», «Активність фізична і режим харчування залежно від стилю життя молоді в віці 15-17 років шкіл м. Тернополя». Також тривають дослідження в рамках проектів «Дослідження епідеміології, патогенезу, клініки та профілактики бореліозу» і «Вивчення латентної форми туберкульозу в осіб старшого віку та осіб, які знаходяться в місцях позбавлення волі». Важливим є те, що робота над проектом «Дослідження епідеміології, патогенезу, клініки та профілактики бореліозу» завдяки творчій ініціативі професора Михайла Андрейчина й доцента Марії Шкільної переросла у наукове дослідження під егідою МОЗ України. Завдяки його впровадженню планується створення протоколів надання медичної допомоги на різних рівнях хворим на бореліоз, що є дуже актуальним в Україні.

ня ректора польського вишу, професора Йозефа Бергера взяв участь очільник ТДМУ, професор Михайло Корда. Під час урочистостей Михайлу Михайловичу було вручено золоту відзнаку «За заслуги перед Вищою школою імені Папи Іоан-

Прес-служба ТДМУ

Тетяна СТАХІВ – студентка другого курсу медичного факультету.

Стор. 6

ОГОЛОШЕННЯ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ» ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ЗАМІЩЕННЯ ПОСАД:

НА МЕДИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:

– професора кафедри загальної хірургії – 2 посади.

Вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня доктора наук, вченого звання доцента, стаж науково-педагогічної роботи – не менше десяти років.

– доцента кафедри медичної інформатики – 1 посада;

– доцента кафедри медичної фізики діагностичного та лікувального обладнання – 1 посада;

– доцента кафедри філософії та суспільних дисциплін – 1 посада;

– доцента кафедри внутрішньої медицини та фтизіатрії – 1 посада;

– доцента кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією – 3 посади;

– доцента кафедри акушерства і гінекології – 1 посада;

Вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня кандидата наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше п'яти років.

НА ФАКУЛЬТЕТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ:
– доцента кафедри хірургії № 2 – 1 посада.

Вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня кандидата наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше п'яти років.

В НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОМУ ІНСТИТУТІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ:

– доцента кафедри стоматології – 1 посада.

Вимоги до претендентів: наявність на-

укового ступеня кандидата наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше п'яти років.

НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ ФАКУЛЬТЕТІ:

– доцента кафедри фармакогнозії з медичною ботанікою – 1 посада;

– доцента кафедри загальної хімії – 1 посада.

Вимоги до претендентів: наявність наукового ступеня кандидата наук, стаж науково-педагогічної роботи – не менше п'яти років.

Термін подачі документів – один місяць з дня оголошення.

Звертатися: 46001, м. Тернопіль, майдан Волі, 1, відділ кадрів, тел. 52-14-64.

РОЗШИРЕННЯ СПІВПРАЦІ ТДМУ З ЛЮБЛІНСЬКИМ МЕДУНІВЕРСИТЕТОМ (ПОЛЬЩА)

На запрошення ректора Люблінського медичного університету, професора Анджея Дропа делегація Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського у складі ректора ТДМУ, професора Михайла Корди та проректора з науково-педагогічної і лікувальної роботи, професора Степана Запорожана 3 жовтня взяла участь в урочистостях з нагоди початку нового навчального року у вищій медичній школі Любліна. Цього року навчатися почали 7200 студентів, серед яких – 1600 першокурсників. У цій події взяли участь міністр охорони здоров'я Польщі, воевода та маршалок Люблінського воєводства, міський голова Любліна, духовенство, ректори всіх вищих навчальних закладів Любліна.

Перед врученням матрикулів представникам кожного факультету ректор Люблінського медичного університету, професор Анджей Дроп прозвітував

Проректор з науково-педагогічної та лікувальної роботи, професор Степан ЗАПОРОЖАН, ректор Люблінського медичного університету, професор Анджей ДРОП, ректор Тернопільського державного медичного університету, професор Михайло КОРДА і проректор з міжнародної співпраці та післядипломної освіти, професор Ганна ТРЕМБАЧ

про діяльність вишу за попередній навчальний рік.

Делегація ТДМУ мала можливість детальніше ознайомитися з роботою польських колег, матеріально-технічною базою ВНЗ, його лабораторіями, клінічними базами та

центром симуляційного навчання.

— Нам показали сучасний та обладнаний найновішою апаратурою хімічний корпус, який збудували й обладнали за кошти Європейського Союзу. Кожен факультет, по суті, має свою ка-

федру хімії, а відповідно й наукові лабораторії. Ми ознайомилися і з діяльністю симуляційного центру, який також створено за кошти ЄС. У Люблінському університеті досить активно розвивається напрям рятівництва, що є цікавим для нашої співпраці, — розповів Степан Запорожан.

Ректор ТДМУ, професор Михайло Корда й проректор з науково-педагогічної та лікувальної роботи, професор Степан Запорожан обговорили напрямки співробітництва з ректором Люблінського медичного університету, професором Анджеєм Дропом, проректором з наукової роботи, професором Даріушем Матосюком, проректором з міжнародної співпраці та післядипломної освіти, професором Ганною Трембач і координатором відділу міжнародної співпраці Ізабеллою Вітковською.

Під час зустрічі досягнуто домовленості про проходження виробничої практики студентами ТДМУ на клінічних базах

польського вишу, стажування викладачів нашого університету, обмін досвідом з роботи центру симуляційного навчання, організації спільних змагань і конкурсів для студентських бригад екстреної допомоги задля вишколення у молоді практичних навичок, реалізацію спільних наукових проєктів, участь у програмі «Еразмус».

— Люблінський медичний університет має кілька сучасних університетських клінік, які оснащені найновішим обладнанням і в яких використовують передові методи лікування та діагностики, тому для нас є цікавою співпраця з можливістю стажування наших фахівців і проходження практики студентами. Хочу зазначити, що цього року студенти Люблінського університету брали участь у наших Міжнародних літніх школах, а також науковці ТДМУ разом з дослідниками медуніверситету Любліна подали спільні проєкти для отримання грантових коштів у рамках програми «Polonez-2». Особливо цікавила нас і співпраця щодо участі в програмі транскордонного співробітництва, — додав Степан Запорожан.

Візит відбувся за кошт приймаючої сторони.

РЕКТОР ЗУСТРІВСЯ З ГОЛОВАМИ АСОЦІАЦІЙ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Традиційно щомісяця впродовж навчального року ректор ТДМУ, професор Михайло Корда зустрічається з головами асоціацій іноземних студентів вишу, щоб обговорити актуальні питання.

Цього разу зустріч відбулася 12 жовтня за участю представників студентських земляцтв Польщі, Гани, Нігерії, Іраку, Індії та інших. Молодь висловлювала свої пропозиції щодо покращення умов навчання в університеті та проживання в гуртожитках.

Ректор ТДМУ, професор Михайло Корда водночас повідомив, що до початку нового року

на території студмістечка на вулиці Живова запрацює студентське кафе, де молодь зможе організувати різні зустрічі та заходи. Саме до цього часу триватимуть ремонтні та оздоблювальні роботи.

Очільник вишу також закликав студентів активніше користуватися бібліотекою в одному з гуртожитків на вулиці Живова, де є необхідна література для підготовки до занять та доступ до Інтернету. За словами ректора, в кампусі проводять роботи зі створення сучасної тренажерної зали, яку, за попередніми планами, введуть до ладу у вересні 2017 року.

НАШ ВНЗ МОЖЕ ГОТУВАТИ ПРОФПАТОЛОГІВ

Під час зустрічі (5 жовтня) представників Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського, зокрема, заслуженого діяча науки і техніки України, член-кореспондента НАМН України, завідувача кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними і венеричними хвороба-

України та першим віце-президентом НАМН України, директором Інституту медицини праці НАМН України, професором Юрієм Кундієвим домовлено про співпрацю між ТДМУ та Інститутом медицини праці у напрямку покращення підготовки профпатологічних кадрів і розвитку профпатологічної служби в Україні.

(Зліва направо): Микола КАШУБА, завідувач кафедри загальної гігієни та екології, професор, Юрій КУНДІЄВ, академік НАМН України, академік НАН України, радник Президії НАН України та перший віце-президент НАМН України, директор Інституту медицини праці НАМН України, професор, Михайло АНДРЕЙЧИН, член-кореспондент НАМН України, завідувач кафедри інфекційних хвороб з епідеміологією, шкірними і венеричними хворобами, професор

ми, професора Михайла Андрейчина та завідувача кафедри загальної гігієни та екології, професора Миколи Кашуби, з академіком НАН України, академіком НАН України, заслуженим діячем науки України, радником Президії НАН

Окрім того, професори ТДМУ детальніше обговорили можливість співробітництва щодо виконання спільних науково-дослідних робіт з проблеми професійних інфекційних хвороб, видання наукових праць і т.д.

— Колись питаннями професійних захворювань займалася санітарно-епідеміологічна служба, яку нині реорганізували. Крім того, кожна лікувальна установа мала у штаті посаду профпатолога, тобто фахівця, який спеціалізувався суто на професійних захворюваннях. Нині в нашому обласному центрі немає таких фахівців. Постає питання, щоб терапевти володіли навичками профпатолога. Університет може готувати такі кадри на базі інституту післядипломної освіти. Інститут медицини праці вже передав нам кілька десятків книг з професійної патології. У курс підвищення кваліфікації терапевтів на післядипломному рівні буде введено відповідну дисципліну, — розповів Микола Кашуба.

Водночас університет сприяє розвитку профпатологічних навичок у студентів і вже дипломованих фахівців, запрошуючи до себе для прочитання лекцій закордонних спеціалістів. Наприклад, у березні 2017 року для викладачів і студентів ТДМУ, а також курсантів навчально-наукового інституту післядипломної освіти професор Ерік Расмусон та р.д. Андрей Корчевський проведуть п'ятиденний курс лекцій «Токсикологія та оцінка ризику розвитку професійної патології».

Добірку підготовлено за матеріалами прес-служби ТДМУ

Редактор **Г. ШИБАЛИНЧУК**
Творчий колектив: **Л. ЛУКАЩУК, Л. ХМІЛЯР, М. ВАСИЛЕЧКО**
Комп'ютерний набір і верстка: **Р. ГУМЕНЮК**

Адреса редакції: 46001, м. Тернопіль, майдан Воли, 1, тел. 52-80-09; 43-49-56 E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновники: Тернопільський державний університет імені І.Я. Горбачевського, управління охорони здоров'я облдержадміністрації

Видавець: Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського
Індекс 23292

За точність викладених фактів відповідає автор. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво ТР № 300 від 19.12.2000 видане управлінням у справах преси та інформації облдержадміністрації

Газета виходить двічі на місяць українською мовою. Обсяг — 3,33 друк. арк. Наклад — 1000 прим. Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано, віддруковано у Тернопільському державному університеті імені І.Я. Горбачевського. 46001, м. Тернопіль, майдан Воли, 1.

БОРИС ТОДУРОВ: «УЖЕ ПОЧИНАЄМО ДУМАТИ ПРО СТВОРЕННЯ СУЧАСНОГО КАРДІОЛОГІЧНОГО ЦЕНТРУ НА ТЕРНОПІЛЛІ»

Відомий кардіохірург, професор, заслужений лікар України, член-кореспондент НАМН України, директор Інституту серця МОЗ України Борис Тодуров 5 жовтня прочитав лекцію для викладачів, лікарів-інтернів і студентів Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського. Також цього дня фахівці Інституту серця в обласній дитячій лікарні обстежили дітей нашої області та продіагностували профільних хворих дорослого віку із серцево-судинними захворюваннями в університетській лікарні. Лікарі привезли з собою необхідне обладнання. До речі, щороку в Інституті серця оперують десятки наших краян.

Під час прес-конференції в Тернопільській облдержадміністрації, в якій взяли участь ректор ТДМУ, професор Михайло Корда, заступник голови облдержадміністрації Юрій Юрик, голова постійної комісії обласної ради з питань охорони здоров'я, сім'ї, материнства і дитинства, директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти нашого університету Роман Свистун, начальник управління охорони здоров'я облдержадміністрації Володимир Богайчук та інші, Борис Тодуров наголосив, що в Україні впродовж року трапляється 50 тисяч інфарктів і понад 100 тисяч інсультів. У 67% випадків причиною смерті є серцево-судинні хвороби. Це, за його словами, вдвічі більше, ніж в європейських країнах. Кожного року майже 400 тисяч хворіє на серцево-судинні захворювання, до того ж кожен сьомий

Тернопільщині. За умов відкриття сучасного кардіоцентру це дало б можливість робити тут половину з них. Домовилися, що Інститут серця допомагатиме області в підготовці висококваліфікованих фахівців, які б могли

Борис ТОДУРОВ, кардіохірург, професор, заслужений лікар України, член-кореспондент НАМН України, директор Інституту серця МОЗ України

здійснювати такі оперативні втручання. Тісно також співпрацюємо з Тернопільським державним медичним університетом і цього року зробили перший крок до підготовки майбутніх медиків, зокрема група старшокурсників пройшла короткотривале стажування у нашому центрі. Це робитимемо й надалі, щоб стимулювати студентів обрати фах кардіохірурга. В комплексі заходів зі створення кардіологічного центру — також ре-

ального захворювання, кілька разів на рік викличе бригаду екстреної допомоги, ляже в лікарню. На це будуть витрачені бюджетні кошти.

На думку професора, профілактика та лікування серцево-судинних хвороб — не лише медична, а й соціальна проблема. Він звернув увагу на те, що в європейських країнах на фінансування медичної галузі виділяють з держбюджету 9-12%, а в Україні це роблять на рівні 3%.

— Це — питання національної безпеки. Ці проблеми треба розв'язувати, незважаючи на всі труднощі, які зараз маємо в державі. Наше спільне завдання — знизити смертність та рівень інвалідизації, — підкреслив Борис Тодуров.

Ректор ТДМУ, професор Михайло Корда висловив подяку за сприяння у розвитку кардіохірургії в Тернопільській області. Очільник вишу зазначив, що студенти в захопленні від стажувань у Центрі серця і висловлюють бажання й надалі детальніше ознайомлюватися з роботою установи та краще пізнавати специфіку роботи кардіохірурга. «Готові долучитися до втілення кардіохірургічної програми «Стоп інфаркт» в Тернопілі. Хочу сказати, що Борис Михайлович також реалізовує ще й іншу програму — вибирає кращих і наймотивованіших студентів з усіх медичних університетів України

в'я, сім'ї, материнства і дитинства, директор навчально-наукового інституту післядипломної освіти ТДМУ Роман Свистун зазначив, що обласна рада виділила 21 мільйон гривень на створення кардіохірургічного центру. За

його словами, вже закуплено обладнання для кардіохірургії. До кінця року планують завершити будівництво кардіохірургічних операційних і ремонт реанімаційного відділення, де доглядатимуть хворих.

— На 300-350 тисяч населення потрібно один ангіограф, аби можна було забезпечити надання допомоги хворим із серцево-судинними патологіями. Зважаючи на кількість краян, у нас мало би бути три таких апарати, — доповнив начальник управління охорони здоров'я ОДА Володимир Богайчук.

Ректор ТДМУ, професор Михайло Корда перед початком

університету йшлося про реальну ситуацію в кардіологічній службі України. Відомий кардіохірург озвучив проблеми галузі, зокрема, це: відсутність профілактичної роботи з населенням і популяризації здорового способу життя на державному рівні, застарілі стандарти надання медичної допомоги хворим із серцево-судинними захворюваннями, розірваність співпраці кардіологічної та кардіохірургічної служб, відсутність спеціалізованої підготовки та штатних нормативів, а також відсутність належної матеріально-технічної бази й державного фінансування ре-

формування медичної галузі, кардіологічних центрів в регіонах України, дефіцит законодавчої бази (немає законів про страхову медицину, про трансплантацію органів і тканин, положення про організацію кардіологічної служби). Крім того, немає нормативної бази для запрошення іноземних фахівців задля проведення майстер-класів, відсутнє державне фінансування підготовки студентів за кордоном і немає підтримки закордонних інвестицій.

Борис Тодуров розповів про реалізацію програми «Стоп інфаркт» у Києві. 2016 року в Центрі серця зроблено 701 стентування в рамках цього проекту. Також на прикладі організації кардіологічної служби в Чехії продемонстрував дієву модель швидкого порятунку хворих з гострим інфарктом міокарду. Час транспортування хворого в цій країні до найближчого ангіографічного центру становить не більше 30 хвилин. Це дає можливість якісно й швидко врятувати життя людини без подальшої інвалідизації.

Борис Михайлович розповів і про можливості ангіографа, а також необхідність введення нової спеціальності — ендovasкулярної хірургії.

Він продемонстрував результати встановлення механічного серця. Борис Тодуров зазначив, що такі операції є перехідним етапом до трансплантації донорського серця. За його словами, цей механічний орган може працювати 1,5-2 роки.

Не менш цікавою була наступна частина лекції, присвячена практичному досвіду Бориса Тодурова щодо лікування тромбоемболії.

На завершення зустрічі Борис Михайлович відповів на запитання викладачів і студентів.

**Яніна ЧАЙКІВСЬКА,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

пацієнт вмирає від інфаркту, решта стають інвалідами. Тому, на думку Бориса Михайловича, це дуже актуальна проблема, яка потребує нагального розв'язання.

— Так склалося, що у вашій області немає свого кардіохірургічного відділення, але зараз розробляється стратегічний план для відкриття малої кардіохірургії. На перспективу вже починаємо думати над тим, як створити сучасний кардіохірургічний центр в Тернопільщині. Зазначу, що понад тисячу операцій на серці потрібно проводити щороку на

монт і обладнання клініки, налагодження логістики пересування цих хворих містом і краєм, напруження системи їхнього лікування. Це довготривала робота, але шлях здолає лише той, хто йде, — розповів Борис Михайлович.

Він звернув увагу й на економічний аспект цієї проблеми. За його словами, кожна гривня, вкладена в своєчасне лікування чи профілактику гострого інфаркту міокарда, повертається в бюджет п'ятьма гривнями економії. Справа в тому, що людина, яка стала інвалідом внаслідок

та дає їм можливість за рахунок коштів його фонду навчатися в Інституті кардіохірургії. Згодом переважна більшість цих молодих людей стає саме кардіохірургами. Це також важливий внесок у розвиток галузі», — додав Михайло Корда.

Заступник голови ОДА Юрій Юрик повідомив, що цього року облдержадміністрація та облрада зробили перший серйозний крок у напрямку створення сучасного кардіоцентру. Вже розпочато роботи на базі університетської лікарні.

Голова постійної комісії облради з питань охорони здоро-

лекції «Новітні технології в кардіохірургії» зазначив, що Борис Тодуров першим в Україні зробив пересадку серця. Це було 16 років тому, а три місяці тому Борис Михайлович першим зробив імплантацію механічного серця та постійно докладає багато зусиль для профілактики серцево-судинних захворювань. Михайло Михайлович також повідомив, що Центр серця братиме фахівців університету на стажування, тож усі бажаючі можуть звертатися в лікувальний відділ.

Під час зустрічі Бориса Тодурова з викладачами, лікарями-інтернами, студентами нашого

ВІРУС КОКСАКІ

У місті Хоростків медична комісія у складі професора кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського Оксани Боярчук, доцента цієї кафедри Любові Волянської та завідувача інфекційного відділу ТМДКМ Ольги Дивоняк працювала на виїзді, аби з'ясувати, яке захворювання спричинило низку симптомів у дітей одного з місцевих садочків. Медики виявили, що 36 дітей Хоросткова ще влітку переохворіли на вірус Коксаки, але підстав для хвилювання немає. Цієї інфекції не виявлено в інших районах краю та в Тернополі зокрема. Медики наголошують, що необхідно ретельно стежити за особистою гігієною й обов'язково мити руки, а за будь-яких ознак захворювання необхідно негайно звертатися до лікаря.

Більшу половину всіх захворювань з гарячкою у дітей в Україні та поза її межами спричинюють ентеровіруси. Отже, ентеровірусні інфекції – це група гострих захворювань, викликаних ентеровірусами, що характеризується різноманітністю клінічних проявів від легких гарячок і простого носійства вірусу до затяжних менингоенцефалітів, міокардитів, міальгій, тощо. Серед представників роду Enterovirus збудниками цієї хвороби є 12 видів Enterovirus (EV): A, B, C, D, E, F, G, H, J і Rhinovirus (HRV) A, B, C. «Нині відомо понад 100 типів ентеровірусів людини та їх кількість зростає й надалі. Щорічно у світі з'являються повідомлення про відкриття щонайменше двох нових видів вірусів людини.

Ентеровіруси мають форму ікосаедра, кубічний тип симетрії. Вони добре розвиваються в культурах тканин (клітини нирок мавп і людини, фібробласти ембріона людини та ін.), мають відносно високу стійкість, не втрачають життєздатності в замороженому стані при температурі – 70 °С, у гліцерині, в сироватці крові коня при кімнатній температурі – протягом 70 днів, у холодильнику – понад рік, стійкі проти різних концентрацій водневих іонів, зберігаються при рН 4,0-8,0 майже 24 год., при температурі 50-55 °С гинуть через 30 хв.; стійкі до дії ефіру, 70 % етилового спирту, 5 % розчину лізолу, але дуже чутливі до розчинів соляної кислоти або формальдегіду.

Зважаючи на високу генетичну мінливість ентеровірусів, можлива поява нових високопатогенних штамів, що становить загрозу розвитку спалахів та

епідемії EI зі зміною тропізму, антигенного профілю чи патогенності, що в майбутньому може призвести до розвитку нових форм.

Джерелом інфекції є хворі та вірусносії. Віруси виділяють хворі з випорожненнями та виділеннями з носової частини глотки. Ентеровіруси виявляють у стічних водах, їх можуть переносити мухи. Доведено носійство певних видів (вірусів Коксаки). Найбільш вразливою категорією є діти.

в пробах фекалій і можливість тривалого збереження життєздатності поза організмом людини свідчить про досить високий потенціал фекально-орального механізму.

За даними CDC (Centers for disease Control and Prevention, USA 2009-2013) для ентеровірусних захворювань характерна літньо-осіння сезонність (77,9 %) у країнах з помірним кліматом, на відміну від тропічних країн, де вірус циркулює впродовж року, спричиняючи хворобу без

інфекції: хвилеподібне підвищення температури тіла, інтоксикаційні прояви (загальна слабкість, нездужання, швидка втомлюваність, тощо), катаральні симптоми (нежить, біль у горлі, чхання), кишкові симптоми (нудота, блювання, рідкі випорожнення без домішок крові та слизу), різноманітний за морфологією, розмірами, кольором висип на шкірі й слизових оболонках. Виділяють такі клінічні форми цієї інфекції:

- типові: герпангіна; серозний менингіт; епідемічна міалгія; раптова екзантема;

- атипіві: мала хвороба (її називають літній грип); респіраторна форма; енцефаліт; енцефаломіокардит новонароджених; поліомієлітоподібна форма; кон'юнктивіт, увеїт; нефрит; панкреатит.

Найбільш частою формою EV-інфекції є герпангіна. За даними львівських дослідників Г.О.Литвин, О.Я.Хомин, упродовж 2015 року найбільш часто випадки EV-інфекції діагностовано у дітей віком 1,1 років-4 роки, серед яких переважали пацієнти з герпангіною 96 (85,71±3,3 %), з них у 10 (8,93±3,1 %) герпангіна поєднувалася з екзантемою.

Окремо варто виділити один з варіантів «ентеровірусної інфекції» – синдром «рука-нога-рот» (або ентеровірусний везикулярний стоматит з екзантемою), що походить від англійського Hand-Foot-and-Mouth Disease (HFMD) та є симптомом комплексом, який об'єднує ураження слизової ротової порожнини (енантема, фото 1.), висип на верхніх і нижніх кінцівках (екзантема, фото 2.).

Першими симптомами є короткотривалі (3-5 днів) підвищення температури до 38,5-39,0 градусів, виразні симптоми інтоксикації, болі при ковтанні, м'язові болі, що часто розцінюється як ГРІ. Однак, на відміну від ГРІ, через 1-2 дні на долонях (іноді на тильній поверхні кисті, фото 2) і стопах (частіше підшовах, фото 3), рідше на задній поверхні стегон і сідницях, обличчі (фото 4) з'являється висип у вигляді везикул (порожнинний елемент з прозорим вмістом, що підноситься над поверхнею нормальної шкіри) невеликого розміру до 3 мм у діаметрі, оточених вичокмочервонінням, рідше – папули такого ж розміру (безпорожнинні утвори

шкіри, що підносяться над поверхнею нормальної шкіри). У динаміці відбувається зворотний розвиток висипу: елементи не розкриваються, вміст їх зникає, відбувається порівнювання їх з поверхнею нормальної шкіри, почервоніння зникає. Висип тримається у хворого протягом 5-7 днів, потім зникає безслідно. Одночасно з появою висипу на слизовій ротовій порожнині з'являються виразки (афти), афтозний стоматит на внутрішній поверхні щік, язичці, яснах, твердому та м'якому піднебінні. При цьому знижується апетит, з'являється дратівливість, примхливість, можуть з'явитися болі в горлі, виникають складнощі при прийомі їжі, рясне слиновиділення.

У англійських джерел є вказівки на той факт, що через 1-2 місяці після перенесеного синдрому у пацієнтів може спостерігатися ураження (відшарування) нігтів – оніхомадезіс. Аналогічні спостереження мали місце при огляді дітей Тернопільської області 2016 року через 4-16 тижнів після перенесеної клінічно діагностованої HFMD (фото 5).

Лікуванням і діагностикою ентеровірусної інфекції (всіх її форм) займається лікар-інфекціоніст. Комплексна діагностика чи не всіх форм ентеровірусної інфекції передбачає:

- загальний аналіз крові (виявляються лейкопенія, лімфоцитоз) і сечі (без змін);

- дослідження всіх лабораторних показників отриманої спинномозкової рідини (для підтвердження ентеровірусного варіанту серйозного менингіту);

- серологічний метод (виявлення певного діагностичного титру антитіл), що особливо важливо для діагностики легких форм хвороби;

- ланцюгова полімеразна реакція, що виявляє ентеровірус у будь-якій біологічній рідині (кал, слина, спинномозкова рідина, кров) навіть у невеликій концентрації.

У більшості випадків діагноз встановлюється за сукупністю клініко-епідеміологічних даних.

Для лікування ентеровірусної інфекції ніяких специфічних противірусних препаратів наразі з достатнім рівнем доказовості немає. Оскільки у переважній більшості пацієнтів перебіг хвороби сприятливий і симптоми захворювання проходять самостійно протягом тижня, рідше 9-10 днів, достатньою є симптоматична терапія: рясне пиття, режим прохолодного зволоженого повітря, за потреби адекватна жарознижувача терапія. Перебіг ентеровірусної інфекції в дитячій звичай легкий та не залишає серйозних наслідків. Тому бажано погодити комплекс лікування з лікарем, щоб уникнути використання непотрібних медикаментів.

Профілактика:

1. Уникати контакту з людьми, що чхають і кашляють.

2. Дотримуватися правил особистої гігієни – миття рук, гігієна порожнини рота.

**Любовь ВОЛЯНСЬКА,
доцент кафедри
дитячих хвороб
з дитячою хірургією ТДМУ**

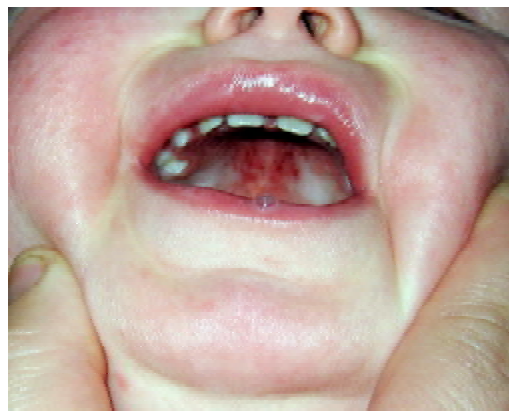

Фото 1. Енантема у дитини з синдромом «рука-нога-рот»

Фото 2. Екзантема у дитини з синдромом «рука-нога-рот»

Фото 3. Екзантема у дитини з синдромом «рука-нога-рот»

Для ентеровірусів прикметні два механізми передачі: фекально-оральний та крапельний. Враховуючи основні клінічні симптоми (ураження верхніх і нижніх дихальних шляхів) та кислоточутливість вірусу, можна мовити про переважну роль крапельного механізму передачі, особливо в період епідемічних спалахів. Водночас виявлення EV

сезонних спалахів. За цими даними, понад половину обстежених становили діти віком до 4 років (61 %).

Означити клініку ентеровірусної інфекції досить складно через різноманіття клінічних форм і строкатість проявів кожної з них. Проте є низка ознак, що найбільш часто зустрічаються при кожній формі ентеровірусної

Фото 4. Висипання на обличчі навколо ротика

Фото 5. Ураження великих пальців стоп (Beau's lines).

Фото 6. Ураження вказівного пальця

Фото 7. Множинні ураження нігтів кистей рук

вах, фото 3), рідше на задній поверхні стегон і сідницях, обличчі (фото 4) з'являється висип у вигляді везикул (порожнинний елемент з прозорим вмістом, що підноситься над поверхнею нормальної шкіри) невеликого розміру до 3 мм у діаметрі, оточених вичокмочервонінням, рідше – папули такого ж розміру (безпорожнинні утвори

КЛІНІЧНІ АСПЕКТИ НЕЙРО- ТА ВАЗОПРОТЕКЦІЇ В СУЧАСНІЙ МЕДИЦИНІ

У Тернопільському драмтеатрі за підтримки Міністерства охорони здоров'я України, Тернопільського державного медичного університету імені І.Я. Горбачевського та управління охорони здоров'я ОДА відбулася науково-практична конференція з міжнародною участю «Клінічні аспекти нейро- та вазопротекції в сучасній медицині». Організатором конференції виступила кафедра неврології, психіатрії, наркології та медичної психології ТДМУ та фармацевтична компанія «OLFA».

У конференції взяли участь 607 учасників, з яких — 488 з Тернопільської області (100 лікарів-неврологів і психіатрів з Тернополя, 65 сімейних лікарів, 57 лікарів інших спеціальностей (ендокринологів, гінекологів, терапевтів, анестезіологів), 46 лікарів невро-

ведення наукових зустрічей, що об'єднують фахівців різного профілю, дають можливість лікарям загальної практики-сімейної медицини глибше пізнати певні важливі аспекти суміжних спеціальностей та розширити власні знання в плані диференціальної діагностики, а також побажав присутнім плідної співпраці й насаги у практичній діяльності.

Програму конференції відкрив заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології ТДМУ, дійсний член Американської асоціації неврологів, голова обласного товариства неврологів, доктор медичних наук, професор Світлана Шкробот актуальною доповіддю «Проблема запаморочення в практиці невролога та сімейного лікаря». Світлана Іванівна виділила типові помилкові діагнози (Ergando discimus — вчимося помиляючись), серед яких хронічна вертебро-базиллярна недостатність, шийний остеохондроз з вестибулярним синдромом, гостре порушення мозкового кровообігу у

чин вертіго у пацієнтів середнього та похилого віку в цілому світі і яке незаслужено випадає з поля зору вітчизняних неврологів і фахівців суміжних спеціальностей. Світлана Іванівна обґрунтувала доцільність прове-

Наталія ОСОВСЬКА, професор (м. Вінниця)

дення діагностичних проб, наголосила на особливостях проведення диференційної діагностики, детально зупинилася на лікувальних та реабілітаційних заходах.

Із доповіддю «Ефективність церебропротекторної терапії у корекції когнітивних порушень у хворих з артеріальною гіпертензією» виступила професор кафедри внутрішньої медицини №1 Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова Наталія Осовська. Доповідач зазначила, що на думку експертів Всесвітньої організації охорони здоров'я, артеріальна гіпертензія — одне з тих захворювань, що найбільше ігнорують у нашій країні, незважаючи на той факт, що це захворювання є вагомим причиною цереброваскулярної патології загалом та когнітивних розладів зокрема. Наталія Юріївна навела цікаві дані, про те, що підйом АТ до 160/90 мм рт. ст. майже у чотири рази підвищує ризик декомпенсації когнітивних порушень, а зростання АТ до 200/110 мм рт. ст. підвищує цей ризик у 10 разів відповідно. З усіх існуючих наразі чинників ризику контроль артеріального тиску є найпростішим і найдешевшим способом профілактики серцево-судинних захворювань, смертності та когнітив-

них порушень. У своїй доповіді професор проаналізувала питання взаємодії й сумісної ефективності ноотропів та антигіпертензивних засобів, вплив церебропротекторної терапії на перебіг артеріальної гіпертензії, провела пошук інформативних предикторів ефективності нейрометаболічної, нейрометаболическої та вазоактивної терапії.

Цікавою та неординарною була доповідь гості з м. Москви Віолетти Мкртчян, завідувача відділом граничних психічних розладів у хворих із захворюваннями ЦНС і старшого віку ДБУЗ НВЦ психоневрології ім. З. П. Соловйова ДЗМ. Тема доповіді виявилася близькою для спеціалістів різного профілю. Віолетта Рафаелівна наголосила, що патогенез клімактеричних розладів не завжди пов'язаний з недостатньою кількістю статевих гормонів, заперечивши існуючу поширену думку про необхідність використання гормональних середників. Водночас цей стан адаптації до нових умов часто вимагає медикаментозного втручання задля покращення якості життя жінок з цими розладами та продовження їх працездатності. У зв'язку з чим лікування цієї патології є не лише прерогативою гінекологів, а й завданням сімейних лікарів, терапевтів, психіатрів. В арсеналі лікарів наявний великий список медикаментозних препаратів, та доповідач рекомендувала саме ті, що не обмежуватимуть активності пацієнтів, їхні можливості. До уваги слухачів була наведено дані власних клінічних досліджень, що підтверджують ефективність при клімактеричних розладах адаптолу, як препарату з заспо-

Віолетта МКРТЧЯН, доктор меднаук (м. Москва)

кійливою, протитривожною та антиоксидантною активністю та водночас мінімальними побічними явищами.

Про «Можливості нейро- та ендотеліальної протекції при хворобі Паркінсона» доповіла професор ДУ «Інститут геронтології імені Д.Ф. Чеботарьова НАМН України» Ірина Карабань. Доповідач проаналізувала відповідь на запитання: «Чи можливо запобігти розвитку хвороби Паркінсона?». Зокрема,

зупинилася на аспектах раннього виявлення осіб з високим ризиком розвитку хвороби Паркінсона, проведення ефективної нейропротекторної терапії залежно від механізму генетичного дефекту та нейрорепаративної (нейротрофічної) та антиоксидантної терапії на продомальній стадії. Ірина Миколаївна наголосила, що головною мішенню нейропротекторних стратегій є запобігання патологічних каскадів, що ведуть до дисфункції нейронів та загибелі клітин. Серед критеріїв, яким повинні відповідати засоби, що забезпечують нейропротекцію при хворобі Паркінсона з позиції патоморфології та патогенезу, професор виділила запобігання або сповільнення загибелі нейронів, клінічно — зупинка або сповільнення темпів прогресування «природного» перебігу захворювання, запобігання появі симптомів, які ще не розвинулися (флюктуації, дискінезії, деменція, тощо). «Ідеальний» нейропротектор для пацієнтів із хворобою Паркінсона, підсумувала доповідач, повинен запобігати переходу досимптомної стадії у клінічно маніфестну.

Актуальною була доповідь Тетяни Соломенчук, професора кафедри сімейної медицини ФДПО Львівського національного медичного університету ім. Данила Галицького «Оптимізація лікування хворих на прогресуючу стенокардію: можливості метаболічної терапії». Аджке, як наголосила доповідач, сьогодні наша країна є лідером високої смертності внаслідок ІХС. Незважаючи на поширеність перкутанних методів лікування ІХС, фармакотерапевтичні — залишаються актуальними. І тут, на думку професора, чільне місце займає метаболічна терапія, яка легітимізована європейською думкою, особливо коли йдеться про запобігання нападам стенокардії та покращення прогнозу. У доступній для лікарів та цікавій формі доповідач розповіла про механізми ураження міокарду за умов гіпоксії і ланки ушкодження, які можна усунути медикаментозними препаратами, акцентувала увагу на особливій формі стенокардії — мікрovasкулярній. Логічний висновок Тетяни Миколаївни — це обов'язковість метаболічної терапії гострих і стабільних форм ІХС.

Яскравим завершальним акордом науково-практичної конференції стала динамічна та іскрометна комедійна вистава найвідомішого європейського драматурга світової популярності Рея Куні «Смішні гроші» у виконанні акторів Тернопільського драматичного театру імені Т.Г. Шевченка.

Світлана ШКРОБОТ, завідувач кафедри неврології, психіатрії, наркології та медичної психології, професор

Тетяна СОЛОМЕНЧУК, професор (м. Львів)

логів і психіатрів з області, 45 лікарів-інтернів), а також 175 учасників з інших областей України (Хмельницька — 50, Рівненська — 41, Івано-Франківська — 41, Чернівецька — 43).

Вітальним словом відкрив конференцію начальник управління охорони здоров'я облдержадміністрації Володимир Богайчук. Він привітав учасників наукового зібрання, висловив слова подяки за організацію заходу, що піднімає компетентність і професіоналізм лікарів, наголосив на проблемах і доцільності реформування медичної галузі, підкреслив необхідність євроінтеграції вітчизняної наукової і практичної медицини.

Від імені ректора ТДМУ, професора М.М. Корди всіх присутніх щиро привітав заступник проректора з лікувальної роботи, доцент Юрій Герасимець. Він розповів про співпрацю нашого університету з вищими медичними навчальними закладами країн Європи та США, наголосив на важливості реалізації медичних задумів, що стосуються здоров'я населення.

Завідувач кафедри терапії та сімейної медицини науково-навчального інституту післядипломної освіти, професор Мар'ян Гребеник відзначив актуальність про-

Ірина КАРАБАНЬ, професор (м. Київ)

вертебро-базиллярному басейні, церебрально-судинний гіпертонічний криз. Як наслідок, зазначила доповідач, таким пацієнтам неопрацьовано встановлюється група інвалідності, обмежується їх активність, не проводиться адекватна терапія та відповідно знижується якість життя.

Особливу увагу професор звернула на доброякісне (ідіопатичне) пароксизмальне позиційне головокружіння, що нині вважають однією з найчастіших при-

ТЕТЯНА СТАХІВ: «ВСТУП ДО ТДМУ СТАВ ТОЧКОЮ ВІДЛІКУ НОВОГО АЛГОРИТМУ МОГО ЖИТТЯ»

Тетяна Стахів навчається на 2 курсі медичного факультету. Як і торік, склавши сесію на «відмінно», отримує підвищену стипендію. А це свідчить і про здібності студентки, і про її цілеспрямованість, відповідальність, вміння організувати свій час.

– Таню, на навчання в ТДМУ ви приїхали...

– ... з Львівщини. Народилася й виросла я в місті Пустомити. Із золотою медаллю закінчила місцеву школу.

– У випускниках-медалістах зацікавлений будь-який виш. Ви ж вирішили здобувати вищу медичну освіту. І не у Львові, звідки до Пустомитів лише 22 кілометри, а в Тернополі. Чому віддали перевагу ТДМУ?

– Про Львівський національний медичний університет ім. Данила Галицького багато чула від знайомих, які там навчалися, і не все в їхніх розповідях мені подобалося. А от відгуки про ТДМУ були дуже схвальні. Зокрема, зацікавили розповіді про альма-матер земляка Богдана Фещенка, який нині навчається на 5 курсі медичного факультету. Богдан радив вступати до Тернополя, бо тут дають міцні знання. Тож у заяві про вступ пріоритетом номер один вказала ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського. Подала також заяву до Буковинського медуніверситету, на спеціальність «педіатрія». Коли з'явилися списки першої хвилі

рекомендованих до зарахування за кошти державного бюджету, того ж дня віднесла оригінали документів до приймальної комісії тепер уже рідного мені вишу.

– Що медицина вам найбільше до душі ви усвідомили...

– ... ще до закінчення школи, де біологія й хімія були моїми улюбленими науками. А також українська мова. Брала участь в олімпіадах з цих дисциплін. ЗНО з української склала найкраще: 199,5 бала. Вступ до ТДМУ став точкою відліку нового алгоритму життя. Студентського.

– Люди, далекі від медицини, не завжди уявляють, скільки треба вчитися, щоб стати кваліфікованим лікарем. І навчання в медуніверситеті, на мою думку, складніше, ніж будь-де. Ви як вважаєте?

– Вчитися важко, але не настільки, як дехто розповідає. Історії про те, що доводиться ночами сидіти над підручниками, зануривши ноги в холодну воду, щоб не заснути, вважаю перебільшенням. Я вночі не сиджу, це непродуктивно.

– Якщо детальніше, то як складається ваш звичайний день?

– Зранку поспішаю на заняття, потім повертаюся в гуртожиток №3, де мешкаю. Для занять тут є добре обладнана читальна зала й бібліотека, де можна взяти потрібні книги. В читальній залі завжди тихо, затишно, тож дуже зручно готуватися до занять і я активно цієї можливості користуюся. А зранку в будень – знову на лекції.

– Які з них – ваші улюблені?

– На 1 курсі дуже сподобалася дисципліна «медична біологія». Була учасником університетської олімпіади з медичної біології, виграла її і торішнього квітня поїхала на Всеукраїнську студентську олімпіаду в Чернівці. Там посіла 3 місце.

– Розкажіть про ці змагання докладніше.

– У II-му етапі Всеукраїнської студентської олімпіади з дисципліни «медична біологія», що відбулася на базі Буковинського державного медичного університету, ТДМУ представляли троє студентів медичного факультету: Ольга Мних, Оксана Кушнерик і я. А загалом участь у ній взяли 32 студентів з 13 вищих навчальних закладів. Олімпіада відбувалася в три тури. Першого дня ми виконали письмове інтегроване завдання, де повинні були показати свої теоретичні знання та вміння розв'язувати задачі. Наступним етапом стало комп'ютерне тестування, під час якого перевіряли правильність виконання ситуаційних задач за короткий проміжок часу. Останнім було практичне завдання на розпізнавання мікро- та макропрепаратів.

За кожен етап присуджували бали. Коли наступного дня повідомили про результат і я дізналася, що зайняла призове місце, то, чесно кажучи, здивувалася, бо не була впевнена, що все зробила добре. З'ясувалося, хвилювалася даремно. Дуже рада за Ольгу Мних, яка отримала грамоту за оригінальність вирішення ситуаційних генетич-

них задач, та Оксану Кушнерик, нагороджену грамотою за високий рівень володіння теоретичним матеріалом.

– До олімпіади вас готувала...

– ... завідувач кафедри медичної біології, професор Лариса Федонюк та інші викладачі.

– Гарні знання ви продемонстрували і під час II етапу Всеукраїнської студентської олімпіади з навчальної дисципліни «латинська мова».

– Вона відбулася у Львові через тиждень після мого повернення з Чернівців. З-поміж сотки учасників я посіла п'яте місце.

– Чим запам'ятався вам 1 курс?

– Спершу було незвично. У школі вчителі нами опікувалися, нагадували, що треба вчитися. А в університеті довелося звикати до самостійного життя. Взяти собі за правило до занять готуватися заздалегідь. На 2 курсі навантаження ще зросло, побільшало дисциплін, безпосередньо пов'язаних з медициною. Вивчаємо фізіологію, біохімію, анатомію, гістологію.

– У цьому переліку яка дисципліна ваша улюблена?

– Гістологія.

– У майбутньому ви б хотіли стати...

– ... травматологом. Ця мрія, власне, й привела мене у медичний університет.

– Яке маєте захоплення?

– До вступу в університет у мене було багато різних захоплень. Я закінчила музичну школу, клас скрипки. Співаю, танцюю, маю. Граю у шахи й волейбол.

Був час – займалася рукоділлям: плела макраме, браслети-«фенічки», іграшки в'язала. Зібрала вже чималу колекцію, яку потім роздарувала.

– «Фенічки» зі стрічок дуже популярні нині. Скільки часу потрібно, щоб її зробити?

– На один браслет, якщо він тоненький, йде щонайменше чотири години. Якщо ж широкі – то й кілька тижнів. Вузлики плетуться за різними схемами. Один вузлик – півміліметра. Словом, це потребує терпіння та багато вільного часу.

Зараз моє головне захоплення – книги. Дуже люблю читати класичну літературу, фантастику й стараюся знаходити на це час. Серед улюблених авторів – Ремарк. Війну він описує без прикрас, правдиво. Подобаються романи Кіри Касс, Сюзанни Коллінз, написані в жанрі антиутопії.

– Скрипку закинули?

– Востаннє грала на випускному вечорі в музичній школі, де я провчилася 8 років і яку закінчила з відзнакою. Але своє життя з музикою не пов'язую, моє покликання – медицина.

– Як провели літо?

– Їздила на море, щоб відпочити. Встигла також попрацювати продавцем-консультантом, щоб мати власний дохід, а не брати гроші у батьків під час канікул. У вільний час писала ще твори для сайтів домашніх завдань, але зараз на це часу немає. Почався навчальний рік і я сконцентрувалася на навчанні.

Лідія ХМІЛЯР

ЗМАГАННЯ

ЦІКАВІ ВИПРОБУВАННЯ «КОЗАЦЬКИХ ЗАБАВ»

Знагоди Дня захисника України, який другий рік поспіль святкують у нашій країні на Покрову Пресвятої Богородиці, у Тернопільському держав-

ному медичному університеті імені І.Горбачевського відбулися міжуніверситетські змагання «Козацькі забави». Команди чотирьох вишів змагалися за звання кра-

гому медичному університеті імені І.Горбачевського відбулися міжуніверситетські змагання «Козацькі забави». Команди чотирьох вишів змагалися за звання кра-

гому медичному університеті імені І.Горбачевського відбулися міжуніверситетські змагання «Козацькі забави». Команди чотирьох вишів змагалися за звання кра-

гому медичному університеті імені І.Горбачевського відбулися міжуніверситетські змагання «Козацькі забави». Команди чотирьох вишів змагалися за звання кра-

гому медичному університеті імені І.Горбачевського відбулися міжуніверситетські змагання «Козацькі забави». Команди чотирьох вишів змагалися за звання кра-

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

ДОБРА СПРАВА

ВОЛОНТЕРСЬКА ВАХТА СТУДЕНТІВ ТРИВАЄ

Студенти Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського з початком нового навчального року активно взялися за продовжен-

АТО. Торік наші студенти регулярно допомагали волонтерам міста у приготуванні смаколиків для тих, хто захищає східні кордони України.

нню медичному університеті імені І.Горбачевського відбулися міжуніверситетські змагання «Козацькі забави». Команди чотирьох вишів змагалися за звання кра-

гому медичному університеті імені І.Горбачевського відбулися міжуніверситетські змагання «Козацькі забави». Команди чотирьох вишів змагалися за звання кра-

ня реалізації розпочатих добровільних проектів і волонтерської діяльності. Наприклад, група майбутніх медиків заступила на вахту з ліплення вареників для бійців

Як зазначили студенти ТДМУ, вони прагнуть поділитися своєю любов'ю й теплом, щоб наші солдати знали, що їх тут чекають.

Прес-служба ТДМУ

Концерт

«НЕ ПИТАЙТЕ МЕНЕ, ЩО Я БАЧИВ ЩОДНЯ НА ВІЙНІ»

З нагоди Дня захисника України творчий колектив і студентський парламент Тернопільського державного медичного університету імені І.Горбачевського 18 жовтня в актовій залі подавали щирий та зворушливий концерт, присвячений усім тим, хто стоїть на сторожі нашого миру й спокою.

У виконанні студентів ТДМУ Сергія Калмазана та Святослава Цебрика прозвучала пісня «Еверест». Вірш Віктора Баранова «До українців» продекламувала Валентина Кузміньська. Ще два актуальних вірші зачитали Назар Заник й Ірина Хом'як. Христина Врублевська виконала пісню Володимира Івасюка «Мальви», а Софія Микулич – пісню «Мамо, не плач». Нагадаємо, що остання була написана після трагічних подій на Майдані 2014 року.

Студентка Людмила Гадомська подарувала танець «Повертайся живим». Анна Чикита для всіх присутніх продекламувала вірш Бориса Гуменюка «Заповіт» під супровід бандури, а Софія Лисецька виконала пісню з репертуару «Океану Ельзи» «Не твоя війна».

До слова були запрошені наші працівники та випускники, які

нещодавно повернулися з фронту. Їхня віра в перемогу, настанови щодо побудови міцної держави запали в душу кожному.

Доцент кафедри травматології та ортопедії з військово-польовою хірургією Ігор Кулянда висловив подяку викладачам і студентам ТДМУ від себе та понад сорока випускників нашого університету за допомогу й підтримку, яку вони отримували, перебуваючи на передовій.

«Хочу більше розповісти про вас, адже ви щодня були разом з нами морально й духовно, а не тільки матеріально. Ми це відчували і це надихало. Наш університет допоміг у придбанні понад сім апаратів зовнішньої фіксації для госпіталю, завдяки чому багатьом пацієнтам вдалося зберегти кінцівки та здоров'я. Завдяки коштам, які ви збирали, було відремонтовано автомобілі для транспортування поранених до медичних закладів. Саме через це кількість тих, які загинули, зменшилася, а хтось не став інвалідом. Ваша небайдужість – набагато сильніша зброя, ніж «Гради», адже завдяки всім вам створено

Ігор КУЛЯНДА, доцент ТДМУ

нову армію та формується новий народ. Професійні військові з впевненістю скажуть, що неможливо перемогти ту армію, яку

підтримує власний народ. Разом з вами ми переможемо й будемо вчити наступні покоління єдності! Ви всі здобуєте чудову спеціальність, адже лікарі єдині на фронті, які рятували життя у той час, коли інші забирали», – зазначив Ігор Кулянда.

Випускник ТДМУ, старший лейтенант медичної служби та голова громадської організації «Білі берети» Андрій Салагорник наголосив на тому, що кожному з нас потрібно вчити своїх дітей любити батьківщину, привчати до самоорганізації, допомагати ближньому й будувати країну. За його словами, нині вкрай важливо мати патріотично налаштоване молоде покоління.

У цьому його підтримав начальник медичного пункту, лейтенант 44 бригади Тарас Мисько.

Оператор відділу апаратного та програмного забезпечення Ігор Форисюк розповів, що на фронті знайшов надійних друзів, переоцінив життя. Він побажав всім присутнім цінувати кожному мить і близьких людей.

«Для солдата насправді великою радістю є отримання домашньої випічки, а також листів від дітей, які завжди вражають щирістю. На фронті зароджується братерство, коли ти на 100% упевнений у своєму бойовому побратимові. Тішуся, що в мене тепер чимало друзів у мирному житті й багато братів по зброї. Хочеться, щоб друзів і братів було більше саме у щасті, щоб ділити з ними радісні миті. Дякую за підтримку й волонтерську допомогу від всієї нашої 53-ї бригади», – поділився своїми спогадами інженер відділу програмного та апаратного забезпечення Андрій Галаван.

На завершення концерту студент Олег Панкрат'єв продекламував вірш «Не питайте мене, що я бачив щодня на війні», Ярина Турко виконала пісню «Прошу в неба», а рок-гурт «Free fly» (Юлія Валага – вокал, Тарас Ярицький – гітара, Сергій Лобазов – гітара, Сергій Калмазан – бас, Антон Дубровка – баян, Андрій Кривий – ударні) подарував кілька пісень.

Завершився вечір спільним виконанням пісні Тараса Петриненка «Україна». Зорганізували та підготували цей захід студентки ТДМУ Тетяна Іваніцька й Мар'яна Яремишин.

**Яніна ЧАЙКІВСЬКА,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

ФОРУМ

МОДЕРНА БІБЛІОТЕКА В МІНЛИВОМУ СВІТІ

У Львові відбувся VII Львівський міжнародний бібліотечний форум «Модерна бібліотека в мінливому світі», який організувала Українська бібліотечна асоціація за партнерської підтримки ГО «Форум видавців», Міністерства культури України, Посольства США в Україні та Goethe-Institut в Україні, бібліотечних й освітянських інституцій держави. Учасниками стали майже 200 керівників і провідних фахівців бібліотек чи не з усіх областей країни, науковці, викладачі вищих навчальних закладів, видавці, автори, читачі, інші зацікавлені особи й поціновувачі читання.

Форум працював чотири дні на понад десяти майданчиках бібліотек та університетів Львова. Його програма охопила різні аспекти інформаційно-бібліотечної роботи. Розглянули питання академічної доброчесності, бібліотечної освіти в інформаційному суспільстві, адвокації, сучасних ІТ-систем для книгозбірень, наукового супроводу та ефективних професійних комунікацій, що спонукало учасників до зацікавленого обговорення актуальних питань.

Однією з головних тем, що активно обговорювали на заходах бібліотечного форуму, стала академічна доброчесність – моральний кодекс та етичні правила цивілізованого наукового та освітнього співтовариства. Дві

сесії студії «Дослідження та комунікації» були присвячені висвітленню перших результатів Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP). Відбулися репрезентації книг «Академічна доброчесність як основа сталого розвитку університету» (Київ, 2016) та «Посібника з академічної грамотності та етики» (Харків, 2015).

Під час круглого столу «Культура академічної доброчесності та бібліотеки», у роботі якого взяли участь майже 80 представників бібліотек, університетів, видавництва та інформаційних центрів, Тарас Тимочко, координатор Проекту сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP), представник Американських рад з міжнародної освіти, представив перші результати. Відбулося активне обговорення напрацювань наших колег з різних наукових бібліотек вищих навчальних закладів України – учасників проекту. Предметом дискусії стали проблеми розвитку бібліотечно-інформаційного сервісу на засадах академічної доброчесності; особливості застосування міжнародних стилів цитування в українських реаліях; використання комп'ютерних програм для перевірки на плагіат; застосування сучасних методів боротьби з плагіатом в академічному середовищі. Особливу увагу приділили методиці навчання студентів ака-

демичній доброчесності у бібліотеках ВНЗ. Зазначали, що лише у тріаді «викладач-студент-бібліотека» можна досягти успіху в популяризації засад академічної доброчесності. Рекомендовано, щоб тематика з академічної доброчесності входила до навчальних курсів «Вступ до спеціальності», «Сучасні стратегії розвитку науки» та інших, спеціальних занять з основ інформаційної культури, що зорганізують бібліотеки ВНЗ. Чекаємо найближчим часом від учасників проекту методичних рекомендацій із зазначених питань, які у вигляді електронних видань будуть доступні всій науковій спільноті України.

Під час роботи студії «Модерна бібліотека: межі кордонів» учасники форуму в інтерактивній формі визначали бібліотеку сучасності та майбутнього. Доктор наук із соціальних комунікацій Олена Воскобойнікова-Гузєва, професор Київського університету імені Бориса Грінченка, презентувала проект УБА, розроблений у межах навчання у Києво-Могилянській бізнес-школі «Концепти бібліотеки майбутнього: роль і можливості Української бібліотечної асоціації».

Учасники бібліотечного форуму також мали можливість взяти участь у майстер-класі «Масові онлайн-курси» та студії «Модерній бібліотеці – модерного

фахівця». Йшлося про бібліотечну освіту в інформаційному суспільстві та сучасний імідж бібліотечної професії.

Серед подій заходу багатьом запам'ятається й студія «Адвокація: нова хвиля». Її учасники обговорювали проект «Програми з адвокації УБА на 2017-2021 рр.», мета якого – лобювати та захищати права користувачів бібліотек і мешканців громад на бібліотечне обслуговування та безперешкодний і рівноправний доступ до інформації, відстоювати їхні права в умовах суспільних перетворень та об'єднання територіальних громад.

Цікаво зорганізували панельну дискусію «Модерна бібліотека. Європейський досвід», під час якої польські та українські колеги розглядали бібліотеку як нову установу культури, вплив великих культурних подій на функціонування книгозбірень. Польський досвід трансформації бібліотек презентували віце-директор Інституту книжки з питань реалізації програм Ельжбета Каліновська та керівник відділу промоції міської публічної бібліотеки у Вроцлаві Йоланта Гжельчик. Заступник директора Центру знань та інформації науково-технічної бібліотеки Вроцлавської політехніки Єнджей Лесневській розповів, якою може бути бібліотека без книг і розкрив вплив цифрових інновацій на роботу бібліотекаря.

Не менш цікавою була й секція, де учасники форуму обговорювали участь бібліотек у розвитку публікаційної активності науковців університету, брали участь у майстер-класі «Можливості платформи Web of Science для якісних наукових досліджень». Також презентували проект «Українські наукові журнали» для науковців і видавців.

Не залишився поза увагою учасників форуму й круглий стіл «Сучасні ІТ-рішення для бібліотек». Присутніх на заході зацікавило комплексне рішення інформатизації для бібліотек від фірми ExLibris. А ще була поставлена конкретна мета – корпоративна каталогізація університетських бібліотек в Україні.

Отже, вже всьоме бібліотечна громадськість України та інших країн у місті Лева активно й творчо обговорили діяльність книгозбірень у новому вимірі, обмінялися досвідом, новими ідеями, започаткували нові проекти. Всі отримали задоволення від спілкування з колегами і друзями, від розмаїття нових думок і видань, презентацій, зустрічей з авторами, автограф-сесій, конкурсів, літературно-мистецьких заходів, захоплюючої та інтелектуально насиченої атмосфери форуму.

**Олена ПРОЦІВ,
директор бібліотеки ТДМУ,
учасниця форуму**

ІННОВАЦІЇ В СТОМАТОЛОГІЇ: ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

За усталеною традицією щороку колектив стоматологічного факультету нашого університету зорганізовує науково-практичну конференцію. Цьогорічний форум «Інноваційні технології в стоматології» вже восьмий. Завдання, яке ставило перед собою нещодавнє зібрання – обговорити у тісному колі стоматологічної спільноти актуальні та нагальні проблеми сучасної науки й практики. Зокрема, поділитися з колегами новими знаннями, здобутками та досягненнями щодо діагностики, лікування й профілактики стоматологічних захворювань. У форумі взяли участь досвідчені науковці та молоді вчені ТДМУ, а також приїхали представники медичних вишів зі Львова, Буковини, Луганська, прибули й практикуючі лікарі-стоматологи та виробники медичного стоматологічного обладнання. Загалом під час двох пленарних засідань учасники конференції мали змогу заслухати та обговорити 27 усних і одну стендову доповідь.

З вітальним словом до учасників конференції від імені ректора ТДМУ, професора Михайла Корди звернувся проректор з наукової роботи, професор Іван Кліщ. У своєму виступі він наголосив, що за час становлення стоматологічного факультету досягнуто значних успіхів у науково-педагогічній діяльності, виконано великий обсяг робіт для покращення практичної підготовки студентів. Зокрема, отримана ліцензія на стоматологічну практику, що дасть можливість викладачам кафедр виконувати лікувальне навантаження на власній клінічній базі. Важливим здобутком є розширення навчальних площ для кафедр стоматологічного факультету зі створенням двох фантомних класів для студентів-стоматологів. Це значно підвищує рівень їх практичної підготовки. Капітально відремонтоване стоматологічне відділення університетської клініки. Значна увага приділяється науково-дослідній роботі на профільних кафедрах стоматологічного факультету. За минулий навчальний рік науковцями факультету захищено докторську дисертацію (Наталія Гасюк), отримали чотири дипломи кандидата наук.

– Саме завдяки науково-практичним конференціям, які зорганізовує стоматологічний факультет, – зазначив Іван Кліщ, – молоді науковці мають змогу оприлюднити результати своїх досліджень, ознайомитися з науковими здобутками передових шкіл України, взяти участь у наукових дискусіях. На завершення проректор з наукової роботи побажав усім учасникам конференції плідної та активної праці.

Широку та різнобічну за тематикою палітру доповідей представили гості форуму та учасники з нашого факультету. Втім, особливу зацікавленість аудиторії викликали виступи, які стосувалися клінічних випадків з стоматологічної практики. Зокрема, у своєму виступі «Клініко-діагностичні аспекти біосумісності металевих зубних протезів» завідувач кафедри ортопедичної стоматології Львівського національного медичного університету імені Д. Галицького, професор Андрій Кордіяк розповів про клінічний приклад системної реакції організму на імплантат, коли у пацієнта домінували ознаки психологічних порушень.

(Зліва направо): **студенти Андріана СІДОРОВИЧ (Польща) та Годблес ТІГЕРЕ (Зімбабве)**

Доцент кафедри хірургічної стоматології ТДМУ Леонід Скакун поділився власним досвідом щодо клінічного випадку, який спонукав до розробки нового способу пластики губи кута рота

(Зліва направо на передньому плані): **професори ТДМУ Олександр АВДЄЄВ і Михайло ЛУЧИНСЬКИЙ**

після радикального видалення злоякісної рецидивуючої пухлики великих розмірів.

Асистент кафедри ортопедичної стоматології Львівського національного медичного університету імені Д. Галицького Роксана Братусь-Гриньків доповіла про шляхи оптимізації методики встановлення штучних зубів під час конструювання покривного протеза на нижню щелепу задля покращення його функціональних властивостей, запобігання атрофії альвеолярного відростка та виникненню ускладнень. Адаже удосконалення конструкції покривного протеза шляхом індивідуального вибору штучних зубів і методу їх встановлення дає змогу покращити його функціональні властивості завдяки урівноваженому розподілу жувальних навантажень у статичній та динамічній оклюзії.

Асистент кафедри дитячої стоматології нашого університету Юрій Мартиць знайомив присутніх із клінічною ситуацією, що супроводжувалася проблемами диференціальної діагностики патології скронево-нижньощелепного суглоба.

Молоді вчені Буковинського медичного університету оприлюднили результати дослідження патології тканин пародонта в умовах дисфункції щитоподібної залози, сучасних методів діагностики і комплексного лікування хворих з проявами генералізованого катарального

гінгівіту, хронічного генералізованого парадонтиту, альвеолітів.

Особливо хочу відзначити участь у роботі конференції студентів-іноземців стоматологічного факультету ТДМУ, зокрема, Годблеса Тігере, студента 5 курсу, який під керівництвом доктора Машумба (Зімбабве) та асистента кафедри дитячої стоматології

Наталії Сидлярук дослідив вплив тютюнового диму на стан мікрофлори ротової порожнини та його роль у розвитку карієсу. Ян Ковальський, Андріана Сідорівич з Польщі доповіли про важливість гігієни порожнини рота при патології пародонта.

За результатами конференції було прийнято рішення-рекомендації щодо підвищення рівня надання стоматологічної допомоги у клініках України.

Матеріали конференції опублі-

ковані у збірнику «Інноваційні технології в стоматології». Підсумком роботи конференції стала й публікація збірника тез, який містить понад 80 матеріалів доповідей учасників з Львівського національного медичного університету імені Д. Галицького, Української медичної стоматологічної академії, Буковинського державного медичного університету імені М.Пирогова, Дніпропетровської медичної академії, Донецького національного медичного університету імені М. Горького, Івано-Франківського національного медичного університету, Луганського державного медичного університету, Харківського національного медичного університету, Тернопільського державного медичного університету імені І. Горбачевського, Ужгородського національного університету, практикуючих лікарів-стоматологів і виробників медичного стоматологічного обладнання.

Конференція супроводжувалася жвавим обговоренням доповідей та плідною дискусією науковців і практикуючих лікарів.

Теплий прийом, відвертість у спілкуванні створили атмосферу доброзичливості та активного сприйняття професійних, фахових питань, винесених на обговорення. Не обійшли увагою й організаторів конференції. Гості та колеги-стоматологи вислови-

вили усім слова щирої подяки за високий рівень модератії заходу, інформативного наповнення обговорюваних питань, а також побажання подальшої активної й плідної співпраці.

Участь у форумі стала можливістю суттєво підвищити свій рівень знань, набути важливого досвіду та компетенцій.

**Світлана БОЙЦАНЮК,
декан стоматологічного
факультету ТДМУ**

Семінар

КОНСТРУЮВАЛИ ДЕРЕВО ПРОБЛЕМ

У Тернопільській обласній державній адміністрації 11-13 жовтня відбулися перші три семінари проекту «Підготовки кадрів створення проектів та управління проектами, що базуються на зовнішньому фінансуванні».

Управління міжнародного співробітництва та фандрайзingu Тернопільської ОДА провело конкурс на участь у проекті. На повний курс семінарів (лише 10 днів у жовтні, листопаді та грудні) відібрали 25 осіб з нашої області, представників різних галузей та

осередків (туристичної й медичної галузей, громадських організацій, управлінських структур тощо). Серед вищих навчальних закладів міста ТДМУ – єдиний виш, який брав участь у конкурсі.

В офіційній частині з нагоди початку роботи учасників привітав віце-консул Генерального Консульства Республіки Польща в Луцьку Марек Запур. Цього дня також були присутні польський експерт, заступник начальника відділу розвитку міста та зовнішніх фондів уряду міста Замосць (Люблінське воєвод-

ство) Марцін Грабський; представники Тернопільської ОДА та відібрані учасники.

Тернопільський державний медичний університет імені І.Горбачевського представили Марія Марущак, Наталія Завіднюк, Юрій Завіднюк, Соломія Козачок, Ольга Яремчук, Костянтин Волинець та Юлія Починок.

Семінари та тренінги спрямовані на розвиток навичок розробки проекту й написання проектних заявок. У темах занять організатори окреслили основні питання принципів Програми

транскордонного співробітництва: формулювання теми проекту, проблеми, причин і цілей, процедури відбору проектів, механізми популяризації й просування проекту та ін.

Оскільки поточна програма Транскордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Польща-Білорусь-Україна-2014-2020» стартувала нещодавно – 11 жовтня, пан Марцін ознайомив усіх присутніх з необхідними апікаційними документами та процедурою їх заповнення, а також з базою даних для пошуку партнерів.

Перші семінари мали теоретичний характер, а на третій день учас-

ники програми працювали в робочих групах над конструюванням дерева проблем для втілення задуманого проекту. Колеги ділилися напрацюваннями, а лектор допомагав покращити результат групової роботи цінними порадами. Команда ТДМУ впоралася із завданням і продовжуватиме працювати над розробкою проекту до наступних зустрічей у листопаді.

Семінари відбуваються за підтримки Тернопільської обласної державної адміністрації, Генерального консульства Республіки Польща в Луцьку, проекту «Польська допомога» та ВОГО «Фонд місцевого розвитку».

Прес-служба ТДМУ

ПРОФЕСОР ІВАН ЧЕКМАН: «ВДЯЧНИЙ АЛЬМА-МАТЕР, ЯКА ДАЛА МЕНІ ПУТІВКУ В МЕДИЦИНУ, В МЕДИЧНУ НАУКУ»

(Закінчення. Поч. у №19)

Понад півстоліття знав професора М.П. Скакуна. Людина в усіх ви- мірах неординарна. Учасник Дру- гої Світової війни, звільняв Ленінг- рад від фашистів, почесний громадянин цього міста (єдиний — серед фармакологів України). Про- фесор М.П. Скакун — відомий ук- раїнський учений-фармаколог, ав- тор понад 200 наукових праць — монографій, підручників, статей, підготував 9 докторів і 41 кандида- та медичних наук.

Упродовж багатьох десятиліть я підтримував ділові та наукові стосунки з Миколою Петровичем. Спільно з ним ми видали посібник «Фармакологія. Практичні заняття».

Наукову діяльність і життєвий шлях професора М.П. Скакуна мож- на охарактеризувати словами лауреата Нобелівської премії, амери- канського письменника Е. Хемінгуей (1899-1961): «Праця — це головне в житті. Від усіх неприємностей, від усіх лих можна знайти лише один порятунок — у праці».

... Після закінчення третього курсу тодішніх студентів за партійною вка- зівкою скеровували на сільськогос- подарські роботи. Група студентів нашого вишу від'їздила на цілинні землі, до Казахстану. Мене призна- чили керівником цієї групи і в спе- котному липні ми вирушили заліз- ницею, в товарному вагоні, на зби- рання врожаю до Казахської РСР. Нас послали в Туринський район, у радгосп «Шахтарський», директо- ром якого був Тофік Абасович Ба- дербеков. У радгоспі засіяли 36 ти- сяч гектарів пшениці, яка того року напрочуд щедро вродила. Наша гру- па працювала в другій бригаді, що розташовувалася за 45 кілометрів від центральної садиби радгоспу.

Спали дівчата нашого загону в залізничних вагонах, а хлопці — у великому армійському наметі об- лаштували для себе дерев'яні дво- ярусні полиці. В липні та на початку серпня ми косили траву, сушили на полі, сіно накидали на великі вози, трактором доправляли їх до центральної садиби.

Деякі студенти, зокрема й автор книги, готували комбайни до зби- рання врожаю. Жива розпочалася на початку вересня. В радгоспі «Шахтарський» намолочували по 30-35 центнерів пшениці з гектара. Машинами відвозили збіжжя до Караганди, на заготзерно. Студен- ти Тернопільського медінституту не лише добре працювали (збирали пшеницю, згрібали сіно), а й підго- тували концерт художньої само- діяльності та виступили в цент- ральній садибі радгоспу. Особливо аплодували хору студентів, яким керував Анатолій Паламарчук. Слова пісні про Тернопільський медін- ститут написали студенти Анатолій Чумак і Анатолій Паламарчук, а музику — Анатолій Паламарчук. Від'їздили ми з цілинних земель наприкінці жовтня, а прибули до Тернополя 6 листопада 1958 року.

Хочу згадати ще деяких шанов- них викладачів Тернопільського медичного інституту. Запам'ятався перший проректор з навчальної та наукової роботи, завідувач кафе-

ри хірургії, доктор медичних наук, професор Арсен Григорович Мар- тинюк (4.03.1898-21.06.1982). Свої лекції він часто ілюстрував розпові- дями про легендарних героїв Ста- родованих Греції, Єгипту, Китаю, Індії. Не менш насиченими фаховим матеріалом, особливо з історії ме- дицини, були лекції з хірургії про- фесора Юрія Теофіловича Комо- ровського. Студенти з великим за- цікавленням і задоволенням ходили на клінічні обходи цих професорів.

Мельник Іван Олександрович (21.01.1921-7.10.1989). Доктор медич- них наук, професор, завідувач ка- федри факультетської терапії Тер- нопільського медичного інституту (у часи мого студентства — доцент).

Лекції Івана Олександровича відзначалися ясністю, науково-прак- тичною значущістю. Ми дізнавалися з лекцій про нові досягнення тодіш- ньої терапевтичної шко- ли. Вражала лекторська майстерність Івана Олександровича. На практичних заняттях відвідував студентів, за- питував кожного з нас які розуміння теми, які є запитання. Особливо за- пам'яталася остання лек- ція Івана Олександрови- ча перед державними екзаменами, після якої ми, стоячи, проводжали його оплесками.

Ярош Олександр Ан- дріанович (19.12.1919- 31.01.2002). Доктор ме- дичних наук, професор, Заслужений працівник вищої школи. 1958-1969 рр. — завідувач кафедри нервових хвороб, декан лікувального факультету, проректор з навчальної і наукової роботи Терно- пільського медінституту.

Від 1969 року — завідувач кафедри нервових хвороб Національного ме- дичного університету імені О.О. Бо- гомольця. На лекціях професор О.А. Ярош часто згадував відомого не- вропатолога М.І. Аствацатурова, тому студенти дали йому прізвись- ко «Аствацатуров». О.А. Ярош на одній з лекцій якимось зауважив, що студенти Мороз і Кохан, які сиділи на останній парті, грають у шахи. За кілька днів у стінгазеті курсу з цього приводу з'явилася карикатура з віршованими рядками студента на- шого курсу Анатолія Чумака: «На лекції нам читають про невроз, а на гальорці мат за матом ставить Кохану Мороз».

З О.А. Ярошем знову зустрівся в Київському медичному інституті імені О.О. Богомольця, підтримува- ли один одного. Як секретар партійного комітету я доклав максимум зусиль, щоб Олександр Андріано- вич отримав звання «Заслужений діяч вищої школи України». Більше сорока років я співпрацював з про- фесором О.А. Ярошем. Це надзви- чайно колоритна особистість, він поєднував у собі якості талановито- го лікаря-клініциста та науковця із стратегічним мисленням і тонкою інтуїцією.

Один з небагатьох викладачів медичного інституту, хто в роки Другої світової війни був партиза- ном, брав участь у бойових діях. Нагороджений орденами Червоної Зірки, Великої Вітчизняної війни, медаллю «Партизан Вітчизняної війни». О.А. Ярош часто виступав перед студентами зі спогадами про бойові дії партизанського загону на Рівненщині, про важкі дороги війни.

Невтомний дослідник, Олександр Андріанович уже в 40 років став доктором медичних наук. Високок- валіфікований лектор, автор підруч- ника «Нервни болезни», який і нині слугує студентам і лікарям.

Лекції та практичні заняття про- фесора О.А. Яроша залишили нез- глядимий слід у пам'яті студентів і лікарів, а його колишні учні (тепер

високий рівень лекцій, які читав Є.І. Гончарук. З весняного семестру 1957/1958 навчального року нам викладали гігієну. Лекції з цієї дис- ципліни читав молодий викладач кафедри Є.І. Гончарук. Характери- зуючи гігієну населених міст, Євген Ігнатович спинився детальніше на такому об'єкті, як цвинтар. Це не тільки місце поховання померлих, а й джерело інфекцій, оскільки мікроорганізми можуть тривалий час зберігати свою патогенність і, ви- миваючись підземними водами, потрапляти у водогони. Лектор підкреслив, що ставлення людей до цвинтарів є також показником куль- тури певного народу, його цивілі- зованості. Наприкінці лекції Євген Ігнатович напам'ятав прочитав ури- вок з роману І.С. Тургенєва «Отцы и дети». Це так було несподівано і так збурило наші емоції, що ми оплесками проводжали його після закінчення лекції.

Нас вразила ще одна деталь, що стосувалася стилю викладання педа- гога Є.І. Гончарука — це високе забезпечення науковою апаратурою навчального процесу. По суті, на кожному прак- тичному занятті студен- ти мали змогу ознайо- митися з апаратурою. Щоправда, на кафедрі гігієни навчальної та нау- кової апаратури було більше, ніж на інших кафедрах.

Студенти відзначали широкий науковий кру- гозір, глибокі знання Євгена Ігнатовича не лише з гігієни, а й з інших дисциплін, вимогли- вість і водночас його доброзичливість. Добре пам'ятаю, як ми, студенти, здава- ли Є.І. Гончаруку відпрацювання практичних занять, іноді це затягу- валось до пізнього вечора.

Пізнавши я працював з Євгеном Ігнатовичем у Київському медич- ному інституті імені О.О. Богомоль- ця (тепер — медичний університет). У нас були міцні дружні та ділові взаємини, ми допомагали один одному.

Мій одногрупник Євген Нечай мав хист давати влучні назви (прізвиська) викладачам, які швид- ко до них «прилипали». Є.І. Гонча- рука він називав «генералом». На практичних заняттях Є.І. Гончарук сидів на високому лабораторному стільці, вивищуючись над студента- ми, і завжди стверджував постула- ти, які було важко заперечувати.

Так, справді, Євген Ігнатович Гон- чарук був генералом — як педагог, учений і ректор.

Єременко Неоніла Семенівна (7.11.1927—7.06.1994). Доцент, завіду- вача кафедри очних хвороб Тер- нопільського державного медично- го інституту (в ті часи — кандидат медичних наук, асистент).

Практичні заняття Неоніла Семенівна проводила цікаво, прагнула не лише передати студентам знан-

ня з предмета, а й сформувати певні практичні навички. В моїй пам'яті закарбувалися її методи дослідження органу зору. Наприк- лад, вміння вивернути верхню по- віку аби внести дві краплі розчину в кон'юнктивальний мішок так, щоб хворий не встиг заплющити око. Неоніла Семенівна не тільки сама віртуозно виконувала ці процедури, а й навчила нас. Згодом, коли я працював лікарем у сільській дільничній лікарні й обстежував хворих з патологією ока, послуго- вувався методами Неоніли Семенівни та подумки посилав їй вдячність.

... Травень 1981 року. Анатолій Паламарчук зорганізував зустріч однокурсників, присвячену 20-річчю випуску, і, як завжди, коротко роз- повів про життя-буття наших колег- товаришів, їхні досягнення. Я на той час уже був доктором медичних наук, професором, завідував кафе- рою фармакології у Києві. На зустріч запросили наших викладачів, зокре- ма й доцента Н.С. Єременко. Неоніла Семенівна виступає та заува- жує, що професор І.С. Чекман неза- конно отримав диплом лікаря, тому його слід позбавити всіх титулів. Як підтвердження — показує академіч- ний журнал за 1959/1960 навчаль- ний рік нашої групи, де є два про- пущених і невідпрацьованих прак- тичних занять. Прошу надати слово: «Вельмишановна Неоніло Семенів- но, мої однокурсники! Справді, 1959 року, після закінчення аспірантури в Харкові, Неоніла Семенівна, чарів- но жінка, талановитий офтальмолог і викладач, читала лекції та про- водила практичні заняття на найвищо- му рівні. Чимало студентів, зокрема і Ваш покірний слуга, були закохані у Вас, Неоніло Семенівно (в залі однокурсники підтверджують: «Справді так, так!»). Коли я не був на заняттях, то це аж ніяк не озна- чає, що я не думав про Вас. Прошу Вас зарахувати пропущені заняття». Неоніла Семенівна, усміхаючись, об- водить в академічному журналі кру- жечком пропущені заняття.

Згадуючи Н.С. Єременко, я можу лише сказати, що її блискуче ха- рактеризують слова лікаря і пись- менника А.П. Чехова (1860—1904): «У людини має бути прекрасне все: і обличчя, і одяг, і душа, і думки». Огій Петро Омелянович (16.08.1917-16.04.1991). Доктор ме- дичних наук, професор, завідувач кафедри хірургії та перший ректор Тернопільського медичного інституту (в ті часи — доцент).

Хочу згадати першого ректора інституту Петра Омеляновича Огія, який багато зробив для становлен- ня інституту, організації педагогіч- ної, наукової та суспільної роботи молодого вишу. Його лекції вирізнялися тим, що в них наводилися приклади з практичного досвіду, статистичні дані про частоту поши- рення тієї чи іншої хвороби, обо- в'язково у відсотках порівняно з іншою патологією.

На 4-5 курсах мене обирали сек- ретарем комсомольської органі- зації, тому частіше зустрічався з ректором. Відчував, що він не зав- жди задоволений роботою коміте- ту комсомолу, старався її поліпши- ти, активізувати нашу участь у гро- мадських заходах. Коли 1959 року комсомольська організація медінсти- туту перемогла в республікансько- му конкурсі суспільно корисної ро- боти й отримала третє місце, думка ректора змінилася на схвальну.

Я дуже вдячний своїй альма- матер, яка дала мені путівку в ме- дицину, в медичну науку.

(Зліва направо): президент НАН України Б.Є. ПАТОН, член-кореспондент НАМН і НАН України І.С. ЧЕКМАН, академік НАН України Б.О. МОВЧАН (2010 рік)

доктори та кандидати медичних наук) завідують кафедрами, працю- ють викладачами медичних вишів.

Гончарук Євген Ігнатович (07.01.1930—19.04.2004). Академік чотирьох академій — Національної академії наук України, Національ- ної академії медичних наук Украї- ни, Національної академії педаго- гічних наук України, Академії ме- дичних наук Росії, заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України, доктор медичних наук, професор, завіду- вач кафедри комунальної гігієни Національного медичного універси- тету імені О.О. Богомольця, згодом — його ректор.

Моє знайомство Є.І. Гончаруком сягає далеких днів юності. 31 серп- ня 1957 року ми, студенти новоство- реного Тернопільського медичного інституту, допомагали готувати щой- но завершений корпус до навчан- ня. Тоді ж звернули увагу на моло- дих викладачів інституту, які працю- вали поруч з нами. Серед них були і Галина Олександрівна та Євген Ігнатович Гончаруки.

Відтоді майже століття трива- ло моє спілкування і співпраця з Євгеном Ігнатовичем.

Ще студентами ми відзначали

КОЛИ ПЕЧІНКА ПРОСИТЬ ДОПОМОГИ

**Михайло АНДРЕЙЧИН,
член-кореспондент НАМН
України, професор ТДМУ**

Окремі групи гепатоцитів разом з кровоносними та жовчними капілярами утворюють печінкові дольки. Кожну таку дольку можна уявити як своєрідну фабрику з численними цехами, які виконують конкретні завдання. У них відбуваються тисячі різноманітних хімічних реакцій за допомогою сотень різних ферментів. Завдяки цій роботі одні потрібні кінцеві продукти хімічних перетворень відходять у кровоносні судини і розносяться по всьому організму й засвоюються тканинами, інші – творять жовч. Остання жовчними капілярами переходить у протоки, а далі концентрується в жовчному міхурі та в міру потреби порціями виводиться у дванадцятипалу кишку, де підготовляє спожиті жири до засвоєння. Із жовчю також видаляються водонерозчинні шлаки, яких слід позбутися.

А ще у печінці є зірчасті клітини, які відловлюють і знищують бактерії, які разом з кров'ю були занесені з кишок. Цей орган виробляє важливі компоненти згортання крові й фактори захисту, а також відкладає вітаміни та мікроелементи про запас.

Печінка працює цілодобово. Вона не лише достатньо готує поживні речовини до засвоєння, а й знешкоджує тисячі шкідливих для людини сполук, що утворилися під час метаболізму. Частина цих токсинів печінка переводить у водорозчинну форму й відправляє у нирки та виводяться із сечею, що проти діє отруєнню. Крім того, печінка зігріває людський організм. Під час розчеплення білків, що потрапили в цей орган після споживання м'ясної страви, 40 відсотків закладає енергію в ній енергії розсівається тілом як тепло. Отже, не буде перебільшенням сказати, що печінка служить головною зігрівальною батареєю для всього організму. Треба мати неабияку уяву, щоб зрозуміти роботу цього злагодженого велетенського «оркестру». Недаремно стародавні вавилонці вважали печінку головним органом тіла й пророкували людську долю та події, гадаючи на печінці.

Проте цей геніальний витвір Творця не має належної оцінки й подяки від людей. Якщо серце оспіване в піснях, мабуть, усіх народів, то про печінку мовчать; її не лише не хвалять, а й іноді бажать ближньому «кольку в печінку». А вона ж сумлінно працює на благо людського організму без найменшого відпочинку, тоді як серце після кожного скорочення перепочиває. Про дивовижний орган печінку вряда-годи згадують лише тоді, коли в ній настають великі «поломки» й розвивається захворювання. Але й у цьому випадку скромна та терпелива печінка, вже будучи тяжкохворою, не завжди нагадує про свою біду. Маючи великі компенсаторні можливості та резервні сили, вона може роками сам на сам боротися з хворобою і не скаржитися на неадекватну хазяїнові, демонструючи неабиякий запас міцності. Як не дивно, попри надважливе значення, печінкова тканина не має больових нервових закінчень. У зв'язку з цим лікарі називають хвору печінку німою страждальницею.

Серед різноманітних хвороб печінки особливе місце займають

Загальновідомо, що печінка розміщена в правому верхньому відділі черевної порожнини, під куполом діафрагми. Але не кожен усвідомлює, який це складний і важливий орган людського організму. Вся кров, яка відходить з кишківника, ворітною веною потрапляє у печінку. Разом з кров'ю до неї надходять продукти травлення їжі. Печінка переробляє їх до такого стану, щоб вони могли бути будівельним матеріалом для тіла. Цю роботу безпосередньо виконують печінкові клітини – гепатоцити. Їх у печінці майже 300 мільярдів! Кожний гепатоцит має витягнуту шестигранну форму з двома полюсами – кров'яним, що звернутий до кровоносного капіляра, і жовчний, який прилягає до жовчного капіляра.

вірусні гепатити. На них припадає майже 80 відсотків захворювань цього органу. Тож не дивно, що саме вірусним гепатитам були присвячені мої кандидатська та докторська дисертації. Матеріал для кандидатської дисертації я збирав протягом трьох років навчання в клінічній ординатурі при кафедрі інфекційних хвороб Тернопільського медичного інституту. Мій науковий керівник, професор Людмила Іванівна Богачик запропонувала досліджувати реактивність організму хворих на інфекційний гепатит.

Пропозиція наукового керівника займатися проблемою вірусних гепатитів співпала з моїм бажанням. Ще працюючи близько року в Бережанах, я мав справу з хворими на вірусні гепатити й на цирозі печінки, як наслідок цих гепатитів. Мене, молодого лікаря, дуже вразила одна історія. Я працював дільничним лікарем у селі Лісники, яке примикало до міста. Осінньої пори, коли накрапував дощ і ґрунтова дорога села перетворилася на суцільне болото, мені довелося завітати в маленьку хатину з двома косими вікнами та соломяною стріхою. В кімнаті були лише бамбетель, стіл, два стільці й залізне ліжко. На стіні висів образ Ісуса Христа в терновому вінку. На ліжку лежала тяжкохвора жінка сорока років. Мала дуже бліду шкіру із жовтливим відтінком, тоненькі, як пачічки, руки й ноги та великий живіт з випнутим та збільшеним пупком. Ще привертала увагу дуже розширені кровоносні судини передньої черевної стінки, які утворювали рельєфне плетиво. З першого погляду можна було запідозрити декомпенсований цироз печінки і наявність рідини у животі. До того ж я вже знав з її амбулаторної картки про цей діагноз.

У протилежному кутку кімнати стояв середнього зросту чоловік з рідким чорнявим волоссям і запалими щоками, також блідий та худючий. Хвора розповіла, що десять років тому перенесла на ногах «якусь жовтяницю». Тоді лікувалася травами, наче все минуло, тривалий час почувала себе задовільно. Лише в останніх три роки почала худнути й збільшився живіт. Кивнувши головою в бік чоловіка, мовила, що саме він призвів до її хвороби. Випивав, частенько влаштовував сварку, все, що було в хаті й на господарці, вінис за горілку. Рік тому йому видалили шлунок у зв'язку з кровоточивою виразкою. Після операції не п'є, але вже нічого змінити не можна. Хвора тяжко зітхнула і сказала, що, мабуть, скоро помре. Чоловік увесь час мовчав, був наче відсторонений, але обличчям котилися сльози.

У наступні дні живіт пацієнтки ще більше розбух, приєдналася тяжка задишка. Порадившись із завідувачем

терапевтичного відділення, авторитетним на Бережанщині терапевтом А. Пліскевичем, я відправив хвору в лікарню. У палаті ми випустили з пацієнтки майже вісім літрів асцитичної рідини, стан хворої дещо поліпшився, і її згодом випустили додому. Проте живіт з часом знову розбухав, попри лікування сечогінними засобами. Тому я щомісяця повторював процедуру випускання вільної рідини і забезпечував хвору ліками. За моїми візитами її чоловік понуро спостерігав з кута кімнати або залишався у дворі, де порпалася єдина на господарстві курка. Хвора перезимувала, однак її сили невпинно слабали, життя поволі згасало. Наприкінці березня з його мжичкою я підійшов до обійстя пацієнтки та побачив біля її вбогої хатини купку односельців. Усе збагнувши, поволі позадкував...

Через три дні, в підвечір'ї, хтось тихо постукав у мою квартиру. Відчинивши двері, побачив чоловіка колишньої пацієнтки, який мовчки простягнув зім'яту купюру. Мені стало моторошно й здалося, що це вона з того світу хоче подякувати. Вийшовши із заціпеніння, запропонував удівцеві купити собі за цей папірець ліки. І тоді він тихо попросив: «То візьміть хоч це яйце, яке курка цього року вперше знесла». Мене вистачило лише на кілька слів: «Візьму, якщо пообіцяєш добре доглядати за куркою. Твоя жінка її дуже любила».

Наприкінці 70-х років минулого сторіччя вже добре знали про зразну природу запалення печінки, але збудник залишався невідомим. Водночас варто було здійснити поглиблене дослідження реакції захисних сил хворого організму. Адже більшість пацієнтів одужувала завдяки лікуванню або навіть самотужки. У решти гострий гепатит затягувався в часі й переходив у хронічну форму. Серед хворих на хронічний гепатит траплялися щасливчики, які все ж одужували. Проте було чимало й таких, у яких хронічний гепатит трансформувався в цироз печінки і навіть цироз-рак, що робило їх інвалідами й вкорочувало життя. У часовому просторі творився зловісний ланцюг: гострий гепатит-хронічний гепатит-цироз печінки-рак печінки. Перед науковцями гостро постало питання, як передбачити такий край небажаний перебіг хвороби й своєчасно завадити цьому.

Ретельне вивчення літератури на вибрану наукову тему дало мені

зможу відібрати п'ять показників неспецифічної реактивності організму. Серед них була шкірна проба Кавецького (київський учений, який її запропонував). Щоб виконати цю пробу, я з допомогою шприца вводив хворому розчин барвника (трипанової синьки) внутрішньошкірно у ділянку передпліччя та через добу вимірював діаметр плями. Дуже швидко переконався, що зазначена проба може бути цінним показником реактивності хворого організму. Майже у кожного пацієнта в розпал захворювання діаметр плями був значно менший, ніж у здорових осіб. У період видужання діаметр збільшувався, але частіше не досягав норми, що свідчило про незавершеність патологічного процесу. Така пригнічена реактивність слугувала показанням для призначення стимуляційних ліків. Клінічне спостереження засвідчило у цих випадках досягнення кращих віддалених ре-

Михайло АНДРЕЙЧИН, член-кореспондент НАМН України, професор ТДМУ

зультатів і рідкий перехід хвороби у хронічну форму.

На той час ми знали, що інфекція може передаватися від хворих до здорових людей не лише через продукти чи воду, а й при пораненні шкіри, зокрема, під час оперативних втручань та ін'єкції ліків. Тому медичні інструменти піддавали обов'язковій стерилізації. Колючих і ріжучих інструментів разового використання тоді ще не було.

Одного фатального дня я дуже поспішав і прагнув якомога швидше промити використані шприци перед їх стерилізацією. Через необережність глибоко вколов собі палець брудною голкою, що містила сліди крові пацієнта з вірусним гепатитом. У цій ситуації не залишилося нічого іншого, ніж промити ранку стерилізованою водою й обробити настоякою йоду. Минуло кілька тижнів, і мені здавалося, що не захворюю. Проте не так сталося, як мріялося. Через півтора місяця після злощасного уколу в мене значно знизився апетит і з'явилася нудота, нароста загальна слабкість. Я зрозумів, що захворів, але сподівався, що це не гепатит. Однак найближчими днями потемніла сеча, а далі склери набули жовтявого кольору. Так унаслідок «аварії» під час наукової роботи я заразився й захворів на гепатит. Іншими словами, не планований експеримент самозараження засвідчив можливість передачі збудника під час

уколу медичного голкою зі слідами крові хворого на жовтяничну форму вірусного гепатиту.

Довелося відбути тритижневе стаціонарне лікування. Хвороба перебігала в легкій формі, однак впродовж наступних п'яти років печінка залишалася дещо побільшеною, у крові визначалося незначне підвищення вмісту білірубину. Як відомо, білірубін (від слова білі, що означає жовтий) – нормальна сполука обміну речовин у людському організмі, в утворенні та метаболізмі якої головну роль відіграє печінка; надмірна кількість білірубину призводить до жовтого забарвлення шкіри й слизових оболонок. З цим можна було б миритися, якби не турбували загальна слабкість і швидка втома. Були такі дні, що лише зусиллям волі я змушував себе працювати.

Оскільки на той час не було противірусних ліків, я вдався до застосування лікарських трав. У підборі композиції лікарських рослин мені допоміг батько, який мав неабиякий досвід лікування травами. З них я приготував відвар, який приймав тричі на день. Зрозуміло, що також дотримувалася дієти.

Лікування тривало чотири роки. Це був своєрідний експеримент на собі, але цього разу свідомо спланований. Лише через рік відчув деяке полегшення, згодом настало повне видужання. З плином часу наука відкрила віруси гепатиту й запропонувала високочутливі та специфічні методи діагностики. Користуючись новими можливостями, я неодноразово обстежувався. На щастя, збудника гепатиту не було виявлено. Зробив висновок про можливість одужання від хронічного вірусного гепатиту за допомогою фітотерапії.

На посаді асистента лікував багатьох хворих на вірусні гепатити й досягнув успіхів у цій благородній справі. Проте неодноразово виникали непередбачені проблеми й навіть курйози. Назавжди запам'ятав прибиральницю з тодішнього обласного комітету служби безпеки. У день її ушпиталення мене поклікала завідувачка інфекційного відділення й попросила вести цю хвору дуже ввічливо та зробити все для того, щоб пацієнтка була задоволена перебуванням у лікарні. Керівниця натякнула про особливість установи, в якій працює пацієнтка.

У хворі була тяжка форма інфекційного гепатиту з інтенсивною жовтяницею та інтоксикацією організму. Довелося докласти багато зусиль, аби зупинити прогресування захворювання і поліпшити її стан. Пацієнтка щодня була під крапельницею, разом з розчинами внутрішньовенно вводили гормональні препарати. У деякі дні проявлялися чіткі симптоми можливого розвитку печінкової коми, і тоді лікарі негайно збиралися на консилиум і призначали інтенсивну терапію, щоб не допустити настання цього грізного ускладнення. Ми добре знали, що в разі втрати свідомості 80 відсотків таких хворих, а то й більше, гине. Двічі телефонував начальник пацієнтки. Говорив ввічливо, однак дав зрозуміти, що хвора має видужати, бо іншому собі не уявляє. Через місяць стали помітними перші ознаки поліпшення стану, жовтяничний значно зменшився, й медичний персонал відчув полегшення.

ДАЛІ БУДЕ

17 жовтня відзначила ювілейний день народження ветеран ТДМУ Ганна Дмитрівна БУЗЬКО.

Вельмишановна Ганно Дмитрівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення хімічного факультету Дніпропетровського державного університету, 10 років практичної роботи за фахом, у стінах ТДМУ Ви успішно пройшли понад 33-літній трудовий шлях спочатку наукового співробітника з виконання госпдоговірної наукової теми, згодом — старшого лаборанта кафедри загальної гігієни та екології, завідувача методкабінету, старшого наукового співробітника Центральної науково-дослідної лабораторії, а останні 14 років — помічником ректора.

Коллектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сум-

лінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Особливо цінуємо Вашу ерудицію, загальну культуру, інтелігентність, організаторський талант, вміння працювати з людьми.

Ваші порядність, жіноча чарівність, чуйність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ганно Дмитрівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, щасливого довголіття.

Хай на життєвій Вашій довгій ниві

Росте зерно достатку і добра,
Щоб Ви були здорові і щасливі,
Щоб доля тільки світлою була!

**Ректорат і профком
ТДМУ імені І.Я. Горбачевського**

22 жовтня відзначила ювілейний день народження доцент кафедри патологічної анатомії з секційним курсом та судовою медициною ТДМУ Тетяна Кирилівна ГОЛОВАТА.

Вельмишановна Тетяно Кирилівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом після 15 років практичної роботи в обласному бюро судово-медичної експертизи, Ви успішно пройшли майже 23-літній трудовий шлях: спочатку асистента, а останні понад 6 років — доцента кафедри кафедри патологічної анатомії із секційним курсом та судовою медициною.

Коллектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас як одного з талановитих випускників другого покоління, відомого науковця, висококваліфікованого патологоанатома, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий

професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Активною є Ваша громадська діяльність, зокрема, як куратора студентських груп, завуча кафедри.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Тетяно Кирилівно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя і затишку, дов-

гих років радісного й щасливого життя.
Бажаєм успіхів великих у роботі,
Й побільше творчих Вам натхнень.
Нехай минають завжди всі турботи,
І хай приносять радість кожен день.

**Ректорат і профком
ТДМУ імені І.Я. Горбачевського**

19 жовтня відзначила ювілейний день народження ветеран ТДМУ Дарія Миколаївна ТАРАНЕНКО.

Вельмишановна Даріє Миколаївно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення Київського інституту культури, чотирьох років практичної роботи за фахом, у стінах ТДМУ Ви успішно пройшли майже 37-літній трудовий шлях бібліотекаря, провідного бібліотекаря, завідувача відділу, керівника одного з найважливіших підрозділів вищого навчального закладу — бібліотеки, колеги якої Ви очолювали впродовж 12 років.

Коллектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків, організаторський талант, вміння працювати з людьми.

Ваші порядність, жіночність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування.

Бажаємо Вам, вельмишановна Даріє Миколаївно, доброго здоров'я, бадьорості духу, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя і затишку, довгих років радісного, щасливого довголіття.

Здоров'я й щастя зичим

не на рік —
На все життя бажаєм

щиро,
Щоб більше радощів

траплялося земних,
Щоб серце Ваше не боліло,

Щоб радісним і довгим був ваш вік
З добром, любов'ю, спокоєм
і миром!

**Ректорат і профком
ТДМУ імені І.Я. Горбачевського**

25 жовтня відзначила ювілейний день народження ветеран ТДМУ Ольга Петрівна ЯРЕМУС.

Вельмишановна Ольго Петрівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

У стінах Тернопільського медичного університету Ви успішно пройшли 50-літній трудовий шлях: спочатку старшого препаратора кафедри біохімії, згодом — старшого препаратора, лаборанта кафедри гістології, виконували одну з найважливіших ділянок роботи — організаційного забезпечення навчального процесу, проведення висококваліфікованих наукових досліджень.

Коллектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових обов'язків.

Ваша професійна діяльність відзначена медаллю «Ветеран праці», грамотами й подяками адміністрації університету.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ольго Петрівно, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, щасливого довголіття.

Бажаємо щастя, здоров'я і сили,
Щоб довгі літа плечей не схиляли,
Щоб спокій і мир панували на світі,
Щоб радість знайшли Ви в онуках
і дітях!

**Ректорат і профком
ТДМУ імені І.Я. Горбачевського**

23 жовтня виповнилося 80 років ветеранові ТДМУ, кандидату медичних наук Іванові Михайловичу ВАНАТУ.

Вельмишановний Іване Михайловичу!

Сердечно вітаємо Вас з 80-літтям!

У стінах університету Ви здобули вищу медичну освіту, а згодом, після трьох років практичної лікарської роботи, успішно пройшли 36-літній трудовий шлях: спочатку клінічного ординатора, аспіранта, асистента кафедри інфекційних хвороб, пізніше — асистента кафедри факультетської терапії, кафедри пропедевтики внутрішньої медицини.

Коллектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас як одного з талановитих випускників першого покоління, відомого науковця, висококваліфікованого клініциста-терапевта, досвідченого педагога та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Свідченням багатогранності Вашого таланту є журналістський хист, численні публікації в періодичних виданнях на історичну та злободенну суспільно-політичну тематику.

Активною була Ваша громадська діяльність, зокрема, як куратора студентських груп, неординарного лектора товариства «Знання», учасника медико-просвітницьких бригад викладачів, члена обласної ради товариства «Україна-Світ», учасника Всесвітнього конгресу українців.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановний Іване Михайловичу, доброго здоров'я, невичерпного життєвого оптимізму й творчого натхнення, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя, затишку, активного та щасливого довголіття.

Нехай добром наповнюється хата,
Достатком, щирістю і сонячним теплом.

Хай буде вірних друзів в ній багато,
Прихильна доля огорта крилом.

**Ректорат і профком
ТДМУ імені І.Я. Горбачевського**

29 жовтня відзначатиме ювілейний день народження асистент кафедри клінічної імунології, алергології та загального догляду за хворими ТДМУ Валентина Василівна МАКСИМОВА.

Вельмишановна Валентино Василівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення медичного училища, набутого досвіду практичної роботи за фахом, у стінах ТДМУ Ви здобули вищу медичну освіту, успішно пройшли 15-літній трудовий шлях: спочатку завідувача методкабінету, викладача факультету бакалаврату, а згодом — асистента кафедри клінічної імунології, алергології та загального догляду за хворими навчально-наукового інституту медсестринства і факультету іноземних студентів.

Особливо цінуємо Ваш внесок у вдосконалення методичного забезпечення практичних занять з майбутніми медсестрами і бакалаврами, Вашу педагогічну майстерність.

Коллектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас як висококваліфі-

кованого, досвідченого методиста, викладача та вихователя студентської молоді за багаторічну невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Ваші порядність, працелюбність, акуратність і сумлінність у роботі, жіночність, інтелігентність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, бакалаврів, молодих лікарів і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Валентино Василівно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, довгих років радісного та щасливого життя.

Хай злагода буде, хай буде любов,
Хай тисячу раз повторяться знов
Хороші, святкові і пам'ятні дні,
Хай сонце всміхається Вам у житті!

**Ректорат і профком
ТДМУ імені І.Я. Горбачевського**

ЗАХІД

СВЯТО ЗВИТЯГИ ТА ПАМ'ЯТІ

Напередодні свята Покрови Пресвятої Богородиці, який в нашій країні відзначають також як День українського козацтва, День УПА і День захисника України, група студентів і викладачів ТДМУ ім. І. Я. Горбачевського відвідали село Бережанка Лановецького району, відоме історичними пам'ятками козацької доби. Зокрема, поблизу Бережанки та сусіднього Жуковця збереглася відома козацька могила — величний курган, де, за переказами, поховано майже 300 козаків із загону Максима Кривоноса, які загинули в бою з польськими гусарами. Пам'ятник на честь полеглих був встановлений за кошти місцевої мешканців ще до Другої світової війни. За радянських часів була

нашої держави. Студентка Тетяна Ковальська презентувала свій вірш, який назвала «Тобі, Україно», а Лілія Іськів заспівала «Я козачка твоя», акомпануючи собі на бандурі. Учні школи теж старанно підготувалися до свята та показали гостям цікаві сценки на історичну тематику.

— Сила й слава козацька не гине. Захищати свою рідну землю — честь для українців, — на цьому наголосив доцент кафедри філософії та суспільних дисциплін Сергій Бондаренко. — Український народ — глибокодуховний і свято Покрови Пресвятої Богородиці завжди було одним з найбільших і найзначущих свят для козаків. Під покровою Божої Матері українці захищали свої кордони. По всій Україні, на превеликий жаль, є могили героїв — козаків, які багато років тому боронили рідний край. Українці ніколи не були войовничим народом, завойовником, вони — мирні хлібороби, які завжди жили на своїй землі і ні з ким не воювали. Але, на жаль, ворог завжди намагався захопити Україну та знищити все українське. Тому люди змушені були братися за зброю, щоб захистити рідну землю й власне життя. Так було і в часи козацтва. Той незламний дух воїна, патріота сьогодні живе в серцях кожного з нас. І підрастає нове покоління патріотів, яке народилося вже в незалежній Україні.

З Днем захисника України, Днем українського козацтва та 74-ю річницею створення УПА присутніх привітав директор інституту наукових досліджень та моделювання ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського Віктор Лотоцький.

загроза його знищення, але завдяки небайдужим людям, які переходили пам'ятник, він уцілів. Впорядкували козацьку могилу вже 1990 року з ініціативи Лановецької районної організації Народного руху України. Для укріплення пам'ятника під ним заклали міцний фундамент з каменю та бетону, встановили красиву огорожу. Минулого серпня тут відбулося урочисте зібрання з нагоди 25-річчя незалежності України. Взяти в ньому участь організатори запросили представників ТДМУ ім. І.Я. Горбачевського. І ось — нова зустріч зі студентами і викладачами нашого університету, що відбулася в приміщенні Бережанської загальноосвітньої школи 1-2 ступенів.

З нагоди великого державного свята дорослих і дітей тепло привітав доцент кафедри філософії та суспільних дисциплін ТДМУ Леонід Кравчук, який зазначив, що Лановеччина — край, де колись дзвеніли козацькі шаблі, багата на унікальну історичну спадщину. Нині історична пам'ять, духовність відроджуються і в цьому велика заслуга місцевої влади та членів громадської організації «Лановеччина європейська», що згуртували людей.

До присутніх звернулася голова Лановецької районної ради Руслана Кушнір: «Відродилася історична справедливість і ми на державному рівні відзначаємо День захисника України. Вшановуємо і запорізьких козаків, і учасників національно-визвольних змагань, і сьогоднішніх наших захисників, які перебувають в зоні бойових дій на сході України».

Перший заступник голови райдержадміністрації Олександр Батошний у своєму виступі нагадав: хто не пам'ятає історії, той не знає життя. І від імені очільника району подякував усім, хто дбає про збереження пам'яті про наше історичне минуле.

До таких людей належить, зокрема, краєзнавець, член Національ-

ної спілки журналістів України і член ради громадської організації «Лановеччина європейська» Григорій Басюк, який поділився спогадами про події 25-річної давності, коли впорядковували козацьку могилу в полі: «Вона була дуже занедбана, як і старенький, ще до Другої світової війни поставлений, пам'ятник. Було щире бажання, щоб, відновлений, він став символом пробудження історичної пам'яті мешканців всього краю».

Нині, коли на сході нашої країни триває збройна агресія, захисниками України є не лише люди у військовій формі, а й ті, хто надає медичну допомогу, збирає продукти та теплі речі, малює листівки, які передають на передову. Як підтвердили події останніх років, так зване свято 23 лютого, що відзначали в минулому, нам чуже. Нашим святом є День захисника України — 14 жовтня, на Покрову. Тож з цієї нагоди зичу всім міцного здоров'я та віри в те, що з цієї ситуації ми вийдемо сильнішими і в Україні попереду щасливе майбутнє.

Запрошений до слова доцент кафедри медичної фізики та лікувальної діагностики Валерій Дідух

зизнався, що, перебуваючи в стінах школи, відчуває особливе хвилювання: «Після закінчення Львівського університету я працював в сільській школі на Житомирщині, де навколо села було п'ять козацьких курганів-могил. А скільки таких по всій Україні! Їх треба оберігати і шанувати, бо це наша історія».

Валерій Дмитрович прочитав свій вірш «На козацькому кургані». Прозвучали також пісні у виконанні групи студентів стоматологічного факультету. Студентка медичного факультету Віта Васильчук пісню «А я живий» присвятила захисникам

нашої держави. Студентка Тетяна Ковальська презентувала свій вірш, який назвала «Тобі, Україно», а Лілія Іськів заспівала «Я козачка твоя», акомпануючи собі на бандурі.

Учні школи теж старанно підготувалися до свята та показали гостям цікаві сценки на історичну тематику.

— Сила й слава козацька не гине. Захищати свою рідну землю — честь для українців, — на цьому наголосив доцент кафедри філософії та суспільних дисциплін Сергій Бондаренко. — Український народ — глибокодуховний і свято Покрови Пресвятої Богородиці завжди було одним з найбільших і найзначущих свят для козаків. Під покровою Божої Матері українці захищали свої кордони. По всій Україні, на превеликий жаль, є могили героїв — козаків, які багато років тому боронили рідний край. Українці ніколи не були войовничим народом, завойовником, вони — мирні хлібороби, які завжди жили на своїй землі і ні з ким не воювали. Але, на жаль, ворог завжди намагався захопити Україну та знищити все українське. Тому люди змушені були братися за зброю, щоб захистити рідну землю й власне життя. Так було і в часи козацтва. Той незламний дух воїна, патріота сьогодні живе в серцях кожного з нас. І підрастає нове покоління патріотів, яке народилося вже в незалежній Україні.

Зі світлим днем Покрови Пресвятої Богородиці, Днем українського козацтва і захисника Вітчизни дорослих і школярів привітали старший викладач кафедри терапевтичної стоматології Ангеліна Серватович і представник Тернопільського національного технічного університету ім. Пулюя, доктор історичних наук Андрій Крисько.

На заклик сільського голови Бережанки Віктора Михащука зала піднялася, щоб хвилиною мовчання вшанувати пам'ять героїв Небесної Сотні і українських воїнів, які загинули в зоні АТО.

Відвідавши Бережанку та побувавши на відновленій козацькій могилі в серпні, під час святкування 25-ї річниці незалежності України, студенти-медики обіцяли приїхати сюди знову й слова дотримали. Дасть Бог, будуть і нові зустрічі, зокрема, гості сказали, що збираються завітати в школу на св. Миколая.

— Тому ми з вами не розлучаємося, а кажемо «до зустрічі», — запевнили школярів представники медуніверситету.

**Лідія ХМІЛЯР,
Микола ВАСИЛЕЧКО (фото)**

УКРАЇНЬСЬКА МОВА

*Ти не прийшла з чужих країв,
Родилася ж у серці прапра України,
Можливо, що із співу солов'їв,
Що позлітали до куща калини.
У наших генах є твій код,
Твоє безцінне кожне слово,
Це ж ти рятувала, рідна мово,*

*Від вимирання мій народ,
З яким несеш ти долі хрест
З жовто-блакитними стрічками.*

*Ти наш духовний Еверест,
Який спілкується з зірками,
На дрів'ї знань є і твої плоди,
Гілки його сягнули небозводу
Й на кам'яній могилі
є прапра сліди
Прапраписьма мого народу.*

**Валерій ДІДУХ,
доцент ТДМУ**

ОГОЛОШЕННЯ

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І.Я. ГОРБАЧЕВСЬКОГО МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ» ОГОЛОШУЄ КОНКУРС НА ВАКАНТНІ МІСЦЯ ЗА ДЕРЖАВНИМ ЗАМОВЛЕННЯМ

на медичному факультеті зі спеціальності «Лікувальна справа» — 5 місць.

Студенти, які навчаються за кошти фізичних або юридичних осіб, мають право подати декану факультету:

— заяву на ім'я ректора університету щодо участі в конкурсі із зазначенням мотивації переведення;

— довідку про успішність за період навчання;

— копії документів, що дають право на отримання соціальних пільг;

— довідку про участь студента в науковому або громадському житті (факультету) університету, країни.

До участі в конкурсі не допускають студентів, які порушували правила внутрішнього розпорядку.

Термін подачі документів — 2 тижні з дня оголошення.

Вічна пам'ять

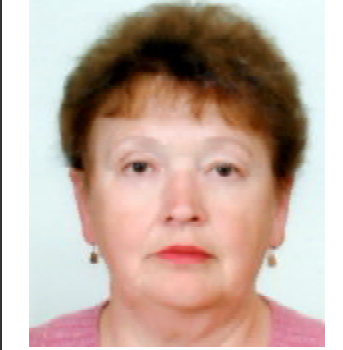
10.01.1938–20.10.2016

Ректорат, профком, працівники і студенти ТДМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті ветерана університету, колишнього завідувача кафедри пропедевтики внутрішньої медицини, професора

Анатолія Васильовича
ЕПІШИНА

і висловлюють щирі співчуття рідним та близьким покійного.

Вічна пам'ять

7.05.1954–20.10.2016

Ректорат, профком, працівники і студенти ТДМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко сумують з приводу смерті комірника гуртожитку № 3

Євгеній Олексійович
МАШТАЛЕР

і висловлюють щирі співчуття рідним та близьким покійної.

Вічна пам'ять

20.09.1982–17.10.2016

Ректорат, профком, працівники і студенти ТДМУ імені І.Я. Горбачевського глибоко сумують з приводу трагічної смерті оператора відділу апаратного забезпечення

Андрія Володимировича
ПІДГУРСЬКОГО

і висловлюють щирі співчуття рідним та близьким покійного.

Відповіді на кросворд, вміщений у № 19, 2016 р.

Горизонталь: 7. Мустанг. 8. Бінокль. 9. Полк. 10. Гіпс. 11. Бізе. 13. Прес. 15. Каштан. 16. Сектор. 17. Автосервіс. 19. Ономастика. 22. Баркас. 24. Пікулі. 25. Луна. 26. Морс. 27. Торф. 29. Рагу. 30. Мігрень. 31. Скепсис.

Вертикаль: 1. Буфонада. 2. Стек. 3. Анілін. 4. Бізнес. 5. Гонг. 6. Еліпсоїд. 11. База. 12. Ергономіка. 13. Патріотизм. 14. Сенс. 18. Анатомія. 19. Опал. 20. Аніс. 21. Пілігрим. 23. Сутана. 24. Проект. 28. Форс. 29. Ріпа.